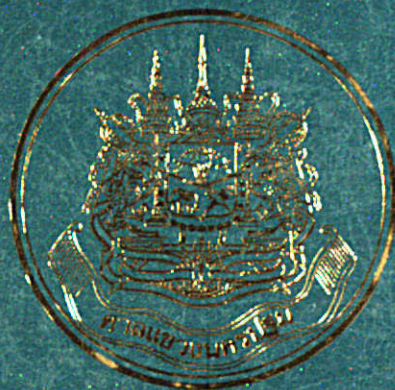

ก.5
2
2532
ก.5

กัศลัก

ใบพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม

วันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

115
2
2532
ก.5

ที่หาญโก โทตุ
ทหารยา

พระพรหมเจดีย์
วัดพระบรมธาตุ
บอกถวายพระพร

องค์พระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

พระบรมราชานุสาวรีย์

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

พระราชดำรัส

“..หน้าที่ผู้พิพากษานั้นเป็นสิ่งสำคัญกว้างขวาง จึงต้องมีการตั้งสติไว้ให้แจ่มให้ดี อย่างที่กล่าวคำปฏิญาณนี้ก็เพื่อที่จะเตือนใจว่าหน้าที่สำคัญยิ่ง สำคัญและเป็นสองอย่างง่ายๆ คือ ในศาล ในศาลนั้นผู้ทำหน้าที่ของผู้พิพากษาก็เรียกว่าเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด เพราะว่าเป็นผู้ที่จะต้องตัดสินว่าความยุติธรรมนั้น...และความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ยาก วายุติธรรมก็หมายความว่าต้องให้ยุติสักครั้งในทางธรรมะ หมายความว่าถึงสิ่งที่ตรงสิ่งที่จริง แต่ว่าหาความจริงนี้ยาก จึงต้องมีการยุติธรรม ถ้าหากไม่ยุติธรรมความจริงนั้นจะไม่สิ้นสุด แต่ก็ต้องหาให้สิ้นสุดสักทีเพื่อจะทำหน้าที่ให้ลุล่วงไปได้ การหาความจริงนั้น ผู้พิพากษาก็จะต้องได้รับข้อมูลต่างๆ จากการให้การเบิกความต่าง ๆ และมาดูเปรียบเทียบกับบทกฎหมายว่าสิ่งนั้นถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องมีการพิพากษาประการใด ก็จะต้องพลิกกฎหมายที่มีไว้ แต่โดยที่กฎหมายที่มีอยู่ ทุกคนก็ทราบว่าเป็นสิ่งที่เรียกว่าสมมุติขึ้นมาตั้งขึ้นมา บางทีก็ไม่ตรงกับประเด็นที่ของคดี ฉะนั้นผู้พิพากษาก็จะต้องมีดุลพินิจซึ่งในกฎหมายก็มีดุลพินิจของผู้พิพากษา ดุลพินิจนี้ ก็ตามคำก็หมายความว่าให้พิจารณาตามความคิดของตัว และซึ่งน้ำหนักดูว่าทางไหนจะไปทางทิศที่ถูกต้อง ฉะนั้น หน้าที่นี้สำคัญมาก เพราะที่ต้องอาศัยความรู้กฎหมาย แล้วก็ความรู้ผิดชอบอะไรถูกหรือไม่ถูก อีกอย่างที่ยากมาก และถ้าหากว่าปฏิบัติได้ทั้งทางวิชาการทางกฎหมายรวมทั้งการมีดุลพินิจที่เหมาะสม คือมีความฉลาด มีความรู้อะไรที่ถูกต้องที่ควรก็จะได้ตัดสินได้ถูกต้องและเป็นประโยชน์ ทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เสียหาย บางครั้งแม้แต่ผู้ที่ทำความผิดนั้นก็ได้รับประโยชน์ เพราะว่ากฎหมายนั้นก็ต้องลงโทษหรือปรับหรือจะอะไรให้เป็นธรรมที่ดีที่สุด ถ้าหากว่าทางกฎหมายไม่ให้ความเป็นธรรม ทั้งผู้เสียหายทั้งผู้ที่เป็นผู้ต้องหาที่เสียหายด้วยกัน ฉะนั้นงานนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก และถ้าพิพากษาก็ทำให้บ้านเมืองมีข้อมีแป มีความสงบเรียบร้อย และได้ทำหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ได้เต็มที่ เพื่อให้บ้านเมืองมีความมั่นคงข้อนี้ก็เป็ด้านแรกของหน้าที่ผู้พิพากษา...”

ประธานศาลฎีกา คำขวัญ

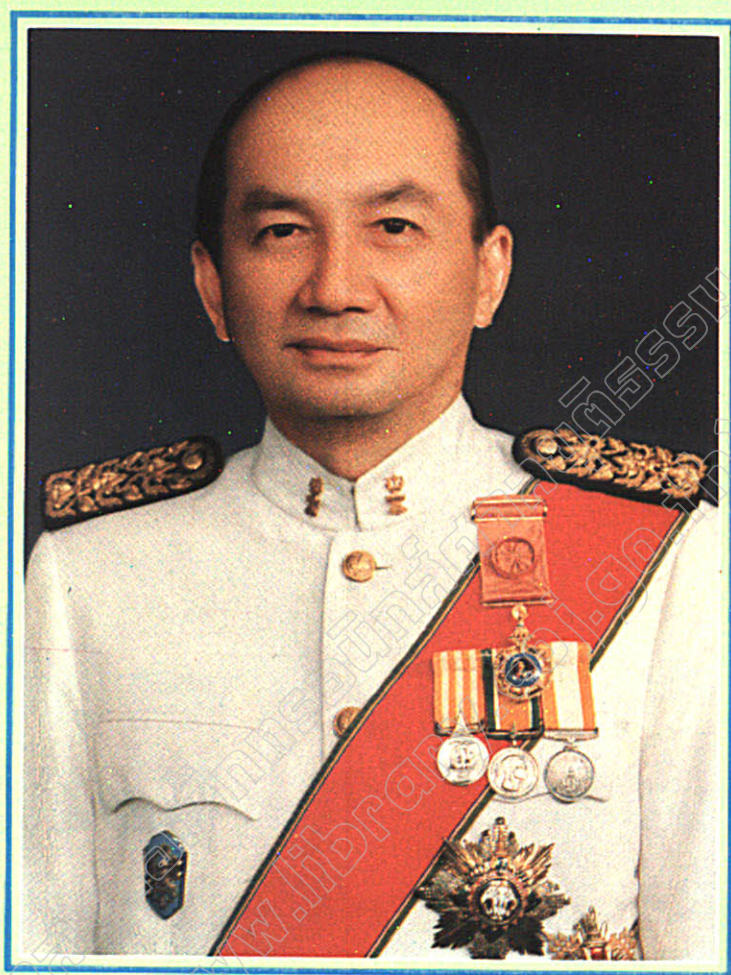
การที่กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการให้มีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นในเขตจังหวัดนครปฐม นับว่าเป็นเรื่องที่สมควรยิ่ง เพราะจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระไปจากศาลจังหวัด ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของทั้งศาลจังหวัดและศาลแขวงเป็นไปโดยคล่องตัวและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในวาระอันเป็นมงคลที่ทางกระทรวงยุติธรรมจะเปิดดำเนินการศาลแขวงนครปฐม ผมขออำนวยการให้ท่านผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลได้ประสบแต่ความสุขกายสบายใจ มีพลานามัยสมบูรณ์ และมีพลังจิตอันเข้มแข็งในอันที่จะร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครปฐม ด้วยดีตลอดไป.

อรรถ เหมะจารุ

(นายจำรัส เหมะจารุ)

๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

นายจรัส เขมะจารุ
ประธานศาลฎีกา

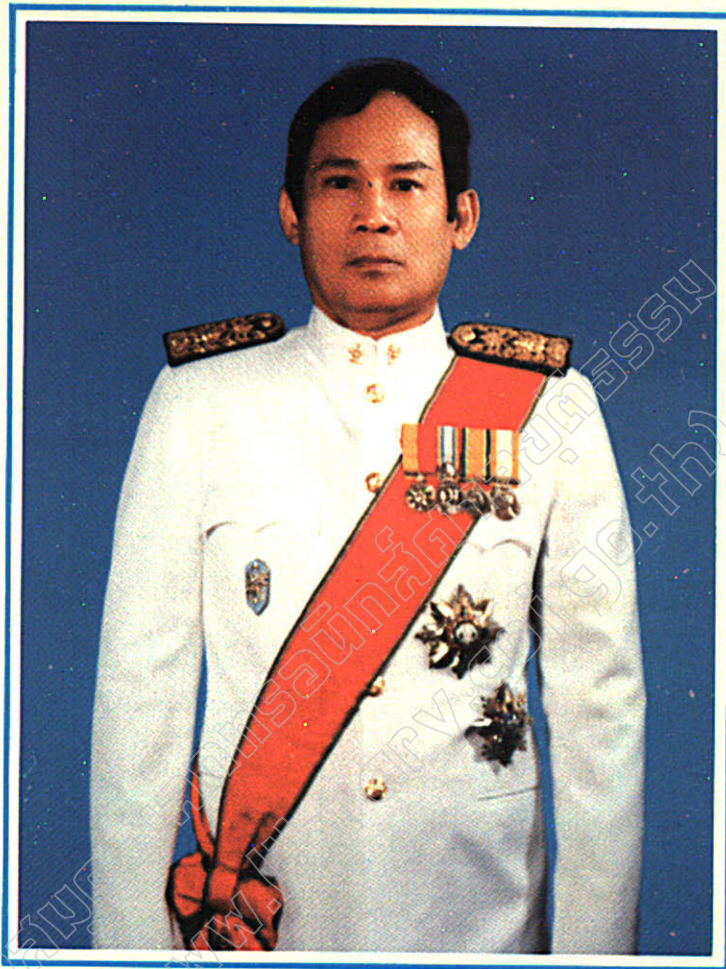

คำขวัญ

ในวาระอันเป็นมงคล ที่กระทรวงยุติธรรมได้ประกอบพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม ผมขออาราธนา
คุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงได้โปรดดลบันดาลให้ศาลแขวงนครปฐมนี้ เป็น
ศาลที่ประสิทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไปชั่วกาลนาน

(อานันท์ คล้ายสังข์)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายอำนัคม์ คล้ายสังข์
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

คำขวัญ

“ความยุติธรรม” เป็นปัจจัยหนึ่งที่อยู่กับสังคม ยังให้สังคมนั้น ๆ ดำรงอยู่ได้ การอำนวยความยุติธรรม ภายใต้พระปรมากิไธยแห่งองค์พระมหากษัตริย์ที่มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ จึงมีส่วนในการสร้างเสริม และอุดหนุนให้ “ความยุติธรรม” มีคุณค่าเด่นชัดยิ่งขึ้น การจัดให้มีศาลแขวงนครปฐมขึ้น จึงนับเป็นการดำเนินการเพื่อ ลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวในการรองรับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงให้สามารถได้รับการพิจารณาพิพากษาที่ รวดเร็วและทัน่วงที่ต่อการเจริญเติบโตของเมืองปริมณฑลดังเช่นจังหวัดนครปฐมนี้ อันจะมีส่วนอย่างสำคัญ ในการแบ่งเบาการพิจารณาคดีความที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครปฐม ซึ่งแต่เดิมเป็นภาระอันหนักยิ่งของศาลจังหวัด กระทรวงยุติธรรมมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้จัดให้มีศาลแขวงนครปฐมขึ้นและพร้อมที่จะเปิดทำการ ได้ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ นี้

ใคร่ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยจงคุ้มครองและปกป้องรักษาให้ศาลแขวงนครปฐมแห่งนี้ จงยืนยง วัฒนาถาวร เป็นหลักชัยและที่พึ่งแก่ปวงชนไปตราบนานเท่านาน

พลตำรวจโท

๐. ๑๖ ๖๖ ๖๖

(จำรัส มังคลารัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พลตำรวจโทจรัส มังคลารัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

คำขวัญ

ในโอกาสเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมในวันนี้ ผมขอส่งความปรารถนาดีอย่างจริงใจมายังท่านผู้พิพากษา
ข้าราชการ และลูกจ้างของศาลนี้ทุกท่าน

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาเห็นว่า ศาลแขวงมีส่วนสำคัญในการเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีให้
เสร็จไปโดยรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่มีคดีความเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากหากให้คดีใหญ่ ๆ และ
คดีเล็ก ๆ ได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเดียวกัน ก็อาจทำให้เกิดปัญหาในด้านการบริหารงานบางประการ และ
อาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในคดีความทุกประเภท การเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมในวันนี้ จึงเป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวง

ขอให้ศาลแขวงนครปฐมจงสถิตสถาพรเป็นที่พึ่งของประชาชนสืบไปชั่วกาลนาน

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)

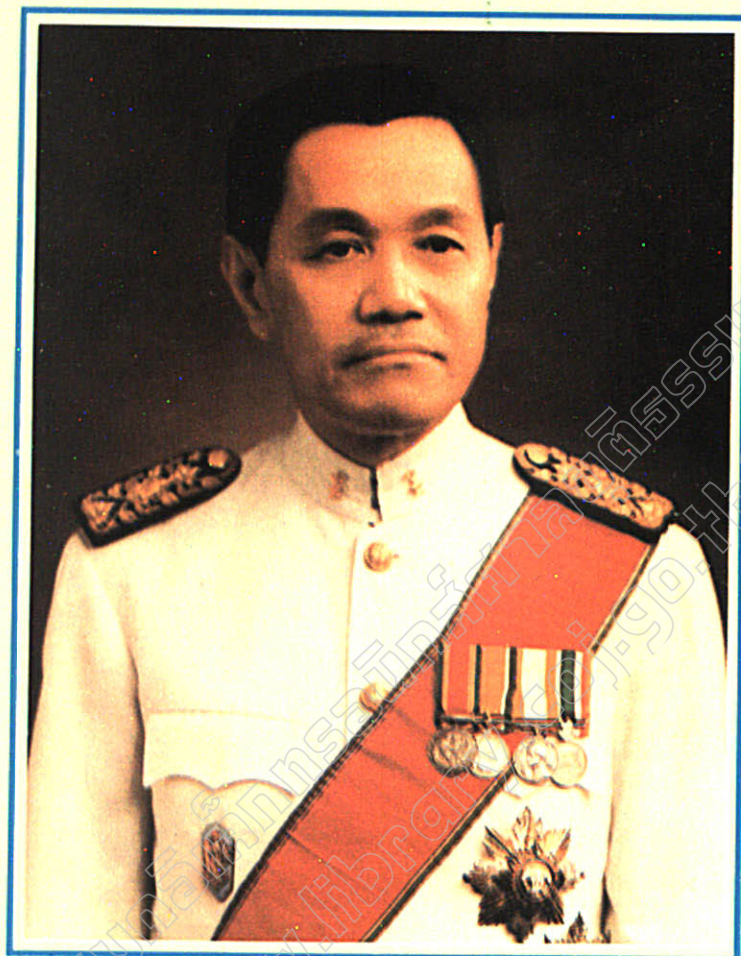
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

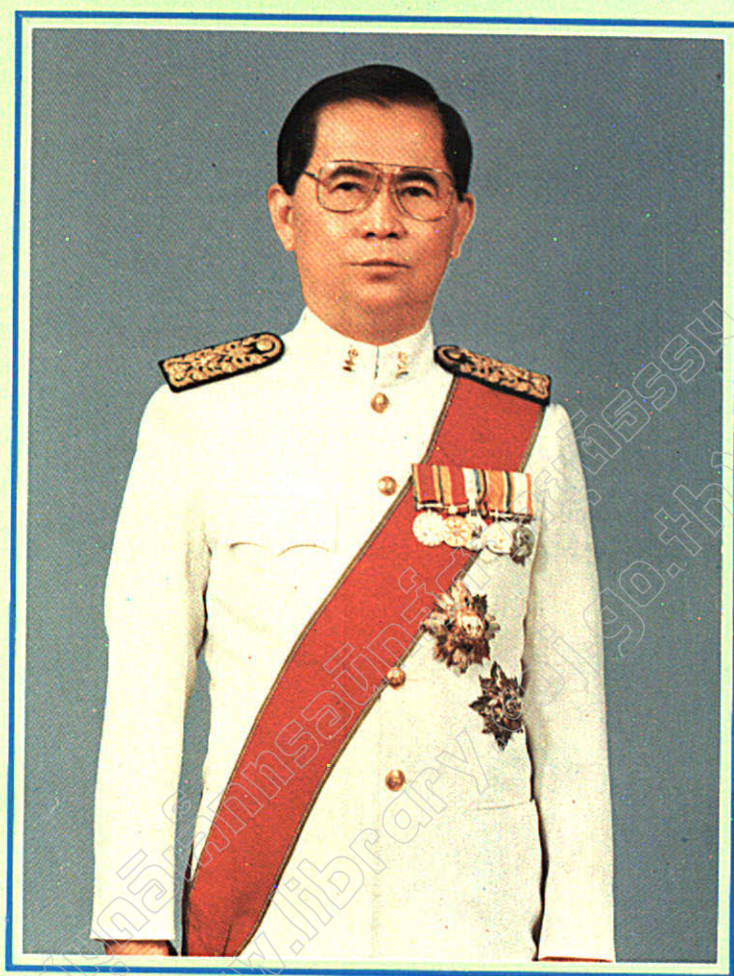
นายสวัสดิ์ โชติพานิช
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

นายสมบุรณ์ บุญภินันท์
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๑

นายโสภณ รัตนกร
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๒

นายศักดิ์ สมองชาติ
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๓

นายจเร อำนวยวัฒนา
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
(ฝ่ายบริหาร)

นายจรัญ หัตถกรรม
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
(ฝ่ายวิชาการ)

นายชลอ กลัब्ดี
อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๗

นายประยูร มูลศาสตร์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๗

นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ
เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ

นายชัย ชลวร
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

นายจระ ขจีจิตต์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงนครปฐม

นายจรินทร์ ไกรเทพ
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครปฐม

นายอานันท์ วรณโกวิท
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

นายสุทัศน์ ศิริมหาพฤกษ์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

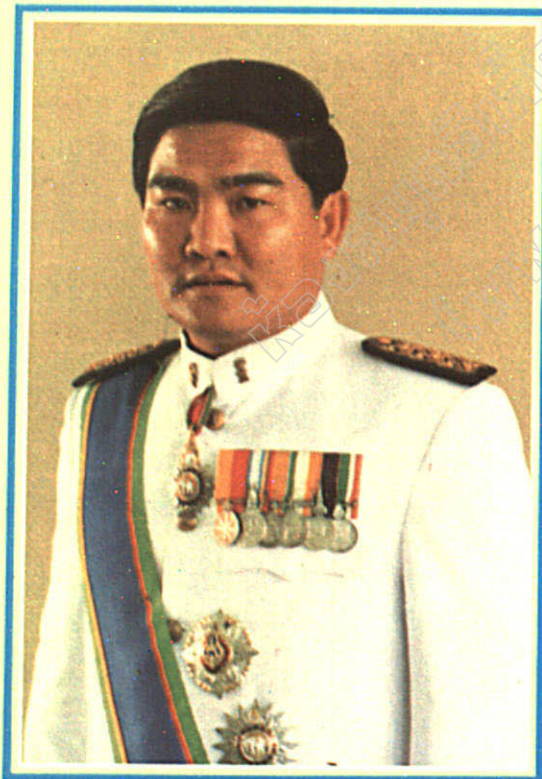
นายบวร กุลทนันทน์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

นายมนูญ เฉลิมช่วง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

นายวีระชาติ เอี่ยมประไพ
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

นายบุญส่ง คล้ายลี
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครปฐม

นายสมยศ เข้มทอง
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครปฐม

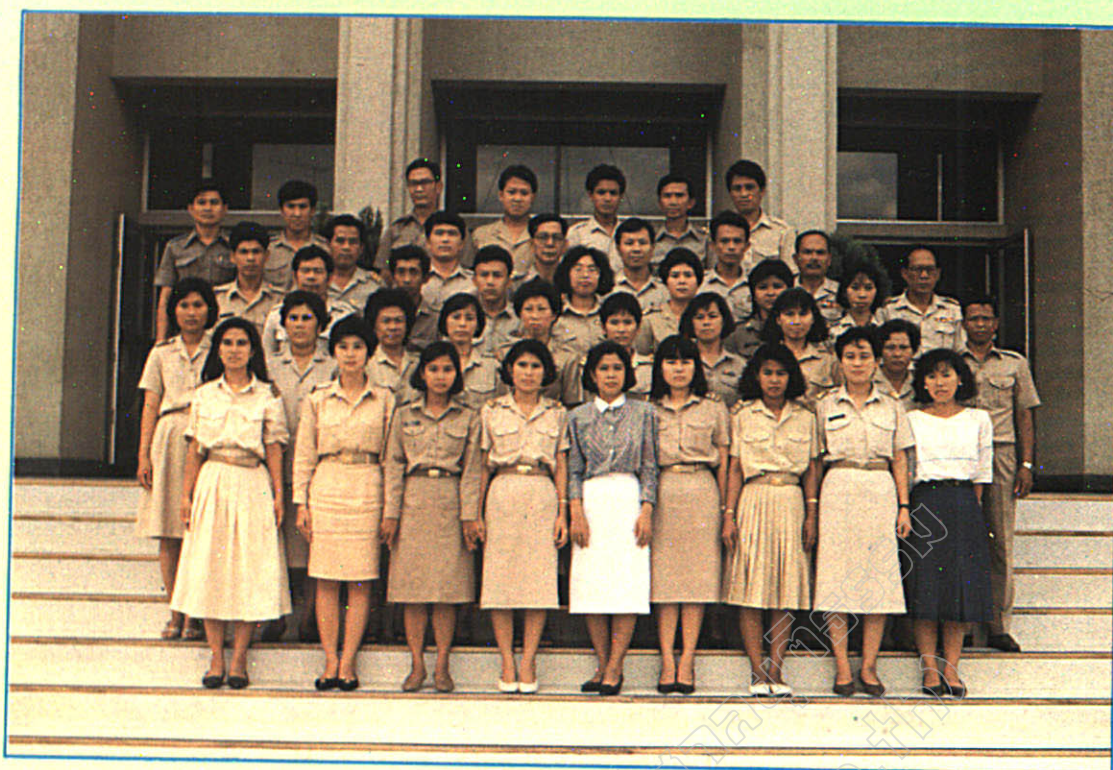
นายวิจิตร วิสุชาติ
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครปฐม

นายชน ศิริพงษ์
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครปฐม

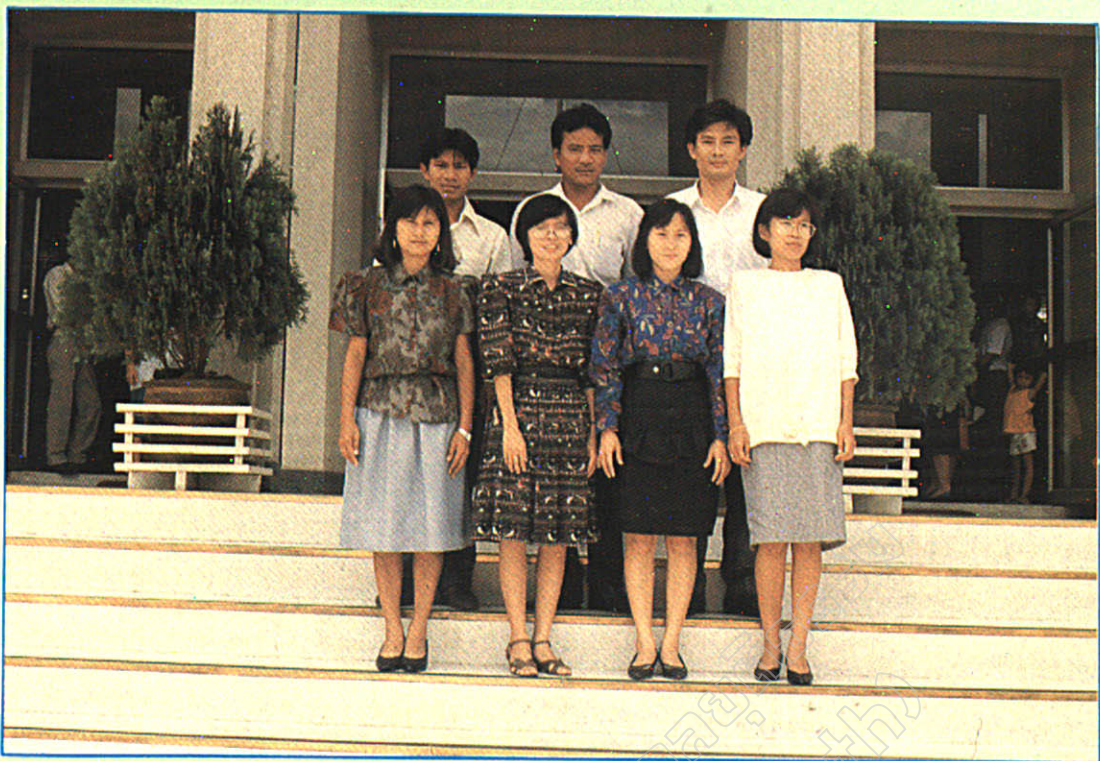
นางสาวนันทา ปัทมสุต
ผู้พิพากษาศาลแขวงนครปฐม

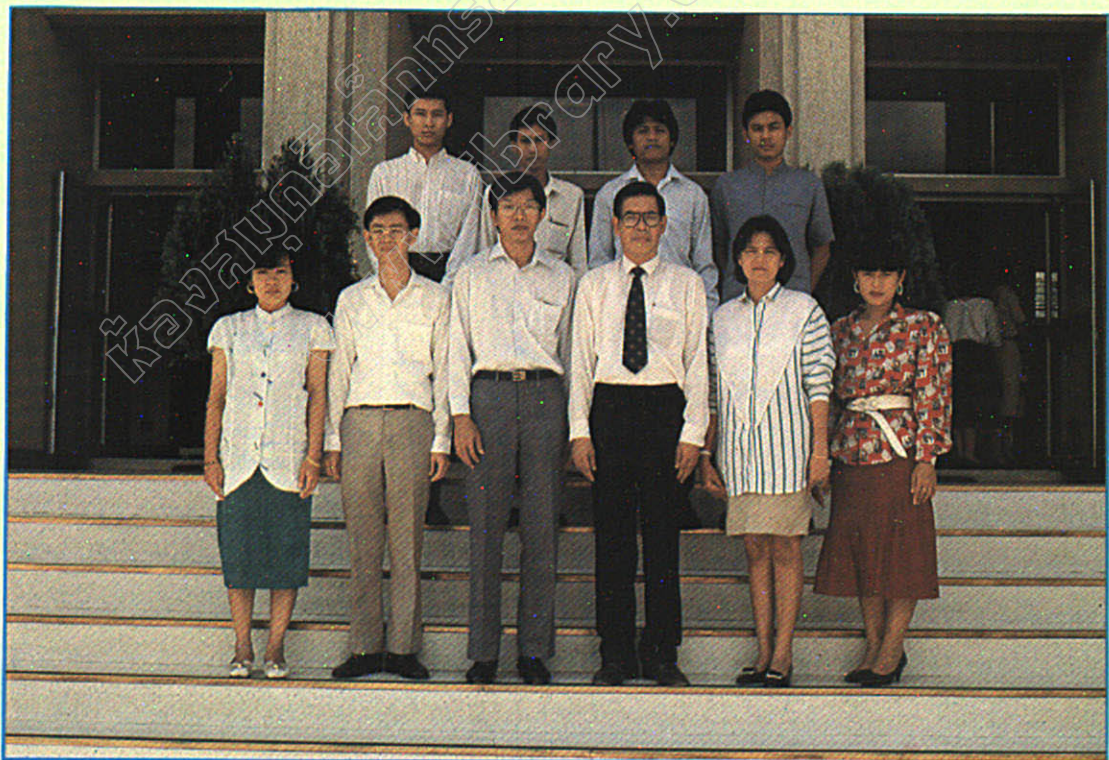
ข้าราชการตุรการศาลจังหวัดนครปฐม

ข้าราชการตุรการศาลแขวงนครปฐม

ข้าราชการสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดนครปฐม

ข้าราชการสำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคที่ ๗

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.go.th)

อาคารศาลจังหวัดนครปฐม

กำหนดการ
พิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม
วันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

วันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

- เวลา ๑๔.๓๐ นาฬิกา - แยกผู้มีเกียรติเข้านั่งประจำในบริเวณพิธี
- เวลา ๑๔.๔๕ นาฬิกา - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานในพิธี เดินทางมาถึงบริเวณพิธี
- เวลา ๑๕.๑๙ นาฬิกา - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
รับศีล
 - อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๗ กล่าวรายงาน
 - ประธานในพิธีกล่าวตอบและประกอบพิธีเปิดแพรรคมุขป้ายชื่อศาลแขวงนครปฐม
 - พระสงฆ์เจริญมงคลคาถา
 - ถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา - ชมที่ทำการศาลแขวงนครปฐมและร่วมรับประทานอาหารน้ำชา เป็นเสร็จพิธี

คำกล่าวรายงาน
โดย
อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๗
ในพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม
วันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

กราบเรียน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

กระผมและข้าราชการศาลในจังหวัดนครปฐม รู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม ท่ามกลางท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มาในวันนี้

โดยที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้มีบทบัญญัติไว้ว่าให้ตั้งศาลแขวงตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นในทุกจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งจะมีศาลแขวงกี่ศาลและมีเขตอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งปรากฏต่อมาว่าสถิติคดีแพ่งและอาญาของศาลจังหวัดนครปฐมที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงเพิ่มสูงขึ้นทุกปี หากมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นเพื่อพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงก็จะเป็นประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น จึงได้เสนอไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อจัดทำโครงการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงยุติธรรมด้วยดีและต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เปิดทำการศาลแขวงนครปฐมตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

ที่ทำการศาลแขวงนครปฐมใช้อาคารเดียวกับศาลจังหวัดนครปฐม โดยพยายามปรับปรุงสถานที่ให้ใช้ได้เหมาะสม ในด้านบุคลากรศาลแขวงนครปฐมมีอัตรากำลังผู้พิพากษา ๒ คน และเจ้าหน้าที่ธุรการ ๑๓ คน ซึ่งคาดว่าจะเพียงพอกับจำนวนคดีความในระยะแรกเริ่ม

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว กระผมขอกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้โปรดประกอบพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม เพื่อเป็นสิริมงคลในอันที่จะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป

คำกล่าวตอบ
ของ
พลตำรวจโทจรัส มังคลารัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม
วันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

ท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๗ และท่านผู้มีเกียรติ

ผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาประกอบพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมในวันนี้ ศาลแขวงนครปฐมเป็นศาลที่ ๓ ที่ผมประกอบพิธีเปิดทำการในวันนี้ กล่าวคือ เมื่อเช้านี้ผมได้ไปประกอบพิธีเปิดทำการศาลแขวงสมุทรปราการและศาลจังหวัดสมุทรปราการแผนกคดีเด็กและเยาวชน กับศาลแขวงนนทบุรีและศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเด็กและเยาวชน

การเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมในวันนี้สืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรมที่กำหนดให้มีโครงการปรับปรุงงานศาลแขวง เพื่อให้คดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยและคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่สูงนัก ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงได้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วสมตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๒๕ ตามกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งศาลแขวงในทุกจังหวัด ส่วนจะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งปรากฏว่ามีศาลแขวงเปิดทำการในส่วนภูมิภาคครั้งแรกเพียง ๑๗ ศาลใน ๑๗ จังหวัด และได้มีการเปิดทำการศาลแขวงเพิ่มเติมอีก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ คดีความในศาลต่าง ๆ มีสถิติเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง กระทรวงยุติธรรมจึงเห็นว่าในจังหวัดที่มีคดีซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงเป็นจำนวนมาก ก็ควรที่จะมีการเปิดทำการศาลแขวงขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการบริหารงาน อันจะส่งผลให้คดีความทุกประเภทได้รับการพิจารณาจากศาลเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว จึงได้เสนอต่อรัฐบาลให้ตราพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการศาลแขวงขึ้น รวม ๓ ศาล คือ ศาลแขวงนนทบุรี ศาลแขวงสมุทรปราการ และศาลแขวงนครปฐม ซึ่งกำหนดให้เปิดทำการพร้อมกันในวันนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นศุภฤกษ์มงคลแล้ว ผมขอประกอบพิธีเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม ณ บัดนี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดดลบันดาลให้ศาลแขวงนครปฐมเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม และเป็นที่พักของประชาชนสืบไปชั่วกาลนาน

พระราชกฤษฎีกา

กำหนดจำนวน เขตอำนาจ และวันเปิดทำการของศาลแขวง
ในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เป็นปีที่ ๔๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราช
โองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดจำนวน เขตอำนาจ และวันเปิด
ทำการของศาลแขวงในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธี

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

พิจารณาคำขอในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๓๕ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน เขตอำนาจ และวันเปิดทำการของศาลแขวง ในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. ๒๕๓๒”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในจังหวัดนครปฐม ให้มีศาลแขวงหนึ่งศาล มีเขตอำนาจในอำเภอทุกอำเภอ และเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ในจังหวัดนนทบุรี ให้มีศาลแขวงหนึ่งศาล มีเขตอำนาจในอำเภอทุกอำเภอ และเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
นายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรีมีการแผ่ขยายตัวเมืองอย่างรวดเร็ว มีประชากรจำนวนมาก และมีคดีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้น แต่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรีต่างก็มีศาลจังหวัดเท่านั้น ดังนั้น เพื่อแบ่งเบาภาระของศาลจังหวัดทั้งสองแห่งสมควรเปิดทำการศาลแขวงในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรีขึ้นแห่งละหนึ่งศาล มีเขตอำนาจในอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดนั้น และเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นไป และโดยที่มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๕ บัญญัติว่าให้ตั้งศาลแขวงตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นในทุกจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งจะมีศาลแขวงกี่ศาล และมีเขตอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการได้เมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

การจัดตั้งศาลแขวงนครปฐม

โดย นายจิระ ขจีจิตต์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงนครปฐม

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดนครปฐม - ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๕๐ กิโลเมตรเศษ มีเนื้อที่ ๒,๑๕๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๓๔๔,๓๗๕ ไร่ มีอาณาเขตทิศเหนือจดจังหวัดสุพรรณบุรี ที่อำเภอสองพี่น้อง ทิศใต้ จดจังหวัดสมุทรสาคร ที่อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว และจังหวัดราชบุรี ที่อำเภอบางแพ ทิศตะวันออก จดจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่อำเภอไทรน้อย อำเภอบางไทร อำเภอบางกรวย และกรุงเทพมหานครที่เขตคลองสาน เขตหนองแขม ทิศตะวันตก จดจังหวัดราชบุรี ที่อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม และจังหวัดกาญจนบุรี ที่อำเภอพนมทวน จังหวัดนครปฐมแบ่งการปกครองเป็น ๖ อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสสามพราน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน และอำเภอกำแพงแสน มีจำนวนประชากรตรวจสอบถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จำนวน ๖๔๒,๖๙๒ คน

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่มไม่มีภูเขาอยู่ระหว่างลุ่มแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำแม่กลอง พื้นที่บริเวณอำเภอนครชัยศรี อำเภอสสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่ลุ่มลาดไปตามริมแม่น้ำท่าจีน มีแหล่งน้ำกระจายทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่จึงมีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ ประชากรประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการทำนา ทำสวน และทำไร่ พืชการเกษตรที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดได้แก่ อ้อย ฝ้าย ข้าวฟ่าง ละหุ่ง องุ่น ส้มโอ ส้มเขียวหวาน มะพร้าวน้ำหอม กล้ายไม้ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด โค กระบือ และสุกร ซึ่งจังหวัดนครปฐม ได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่เลี้ยงสุกรมากที่สุดในประเทศ ในด้านการอุตสาหกรรม ก็ปรากฏว่าในปัจจุบันมีการเพิ่มขยายโรงงานเข้ามาในจังหวัดนครปฐมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง โรงงานทอผ้า โรงงานย้อมผ้า โรงงานซ่อมรถยนต์ โรงงานต่อตัวถังรถยนต์ โรงงานแปรรูปไม้ โรงงานภาชนะโลหะ โรงงานปุ๋ยเคมี โรงงานสกัดน้ำมันพืช รวมโรงงานที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงงานฯ ประมาณ ๗๘๑ แห่ง

โดยที่จังหวัดนครปฐมมีความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจสังคมค่อนข้างรวดเร็ว ทำให้มีประชาชนต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานหนาแน่นมากขึ้น คดีความที่เกิดขึ้นก็เพิ่มทวีเป็นเงาตามตัว ดังเช่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗ มีคดีความทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาเกิดขึ้น รวม ๕,๗๘๕ เรื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เกิดขึ้น รวม ๖,๐๘๐ เรื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เกิดขึ้นรวม ๖,๑๗๘ เรื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เกิดขึ้นรวม ๖,๐๙๒ เรื่อง และปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เกิดขึ้นรวม ๖,๑๙๔ เรื่อง เห็นได้ว่า คดีความที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี และคดีที่มีอัตราโทษเล็ก ๆ น้อย ๆ เกิดขึ้นในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก แต่จังหวัดนครปฐมมีศาลเพียงศาลเดียว คือ ศาลจังหวัดนครปฐม แม้จะมีการตราพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มา

ใช้บังคับแต่ก็กำหนดเขตท้องที่ใช้บังคับเพียง ๔ อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน และอำเภอกำแพงแสน ทำให้ประชาชนอีก ๒ อำเภอไม่อาจได้รับการพิจารณาพิพากษาในความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างสะดวกและรวดเร็วเท่าเทียมกัน

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ คณะรัฐมนตรีได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ เพื่อแก้ไขปัญหาความค้างพิจารณาของศาลจังหวัดสมุทรปราการ คณะกรรมการเสนอความเห็นให้จัดตั้งศาลแขวงสมุทรปราการขึ้น และกระทรวงยุติธรรมนำเสนอจนคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้จัดตั้งศาลแขวงสมุทรปราการได้ ต่อมาคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมชุดดังกล่าวพิจารณาเห็นว่าจังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรี เป็นเมืองปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร มีการแผ่ขยายตัวเมืองอย่างรวดเร็ว มีประชากรจำนวนมาก และมีสถิติคดีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระคดีความของศาลจังหวัด จึงเห็นควรจัดตั้งศาลแขวงนครปฐม และศาลแขวงนนทบุรีขึ้น กระทรวงยุติธรรมจึงมีคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ ๔๑๔/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๑ แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม และศาลแขวงนนทบุรี มีรองปลัดกระทรวงยุติธรรมฝ่ายวิชาการ (นายสุเมธ สุทธิวัฒน์ฤพุด) เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการเตรียมการฯ ชุดนี้ ประชุมเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๑ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับศาลแขวงนครปฐมนั้น กำหนดให้ใช้อาคารปีกขวาของศาลจังหวัดนครปฐมเป็นที่ทำการ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในชั้นต้นประมาณ ๑๓-๑๔ คน และกำหนดเปิดทำการพร้อมกันทั้งศาลแขวงสมุทรปราการ ศาลแขวงนครปฐม ศาลแขวงนนทบุรี ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ หลังจากนั้น ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พลตำรวจโท จำรัส มังคลารัตน์) ได้นำเรื่องการเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมและศาลแขวงนนทบุรี เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือที่ ยธ ๐๔๐๔/๒๗๘๓๔ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ซึ่งคณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ มีมติรับหลักการ และส่งร่างพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการศาลแขวงดังกล่าวไปให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาจนในที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา กำหนดจำนวนเขตอำนาจ และวันเปิดทำการของศาลแขวงในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. ๒๕๓๒ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๒๓ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ แล้วซึ่งตามมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว กำหนดให้จังหวัดนครปฐมมีศาลแขวงหนึ่งศาลมีเขตอำนาจตลอดเขตจังหวัดนครปฐม และเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

ประวัติศาสตร์แขวงและการดำเนินคดีในศาลแขวง

โดย นายสุทัศน์ ศิริมหาพฤกษ์

การปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ จนถึงต้นรัชกาลที่ ๕ ยังไม่มีตุลาการ ชำระความเหมือนสมัยปัจจุบันคนมีแต่กรมเมืองเรียกว่า กรมพระนครบาล ประกอบด้วย กองตระเวนชายและกองตระเวนขามิเขตปกครองในกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่จับกุมผู้ร้าย ส่งให้ผู้ใหญ่ในกรมเป็นผู้ชำระความเอง จนปี พ.ศ. ๒๔๑๗ รัชกาลที่ ๕ จัดตั้งศาลชำระความขึ้นเรียกว่า ศาลรับสั่ง ให้ข้าราชการผู้ใหญ่ของกรมพระนครบาลนายหนึ่งรวมกับตุลาการศาลรับสั่งที่ตั้งขึ้นใหม่ร่วมกันชำระความที่ค้างอยู่ในปีเดียวกันนั้นเอง มีการปรับปรุงกิจการตำรวจ หรือโปลิศสำหรับกรุงเทพมหานครขึ้น ๓ กอง เมื่อโปลิศจับผู้ร้ายได้ก็ชำระความเองไม่ส่งต่อศาลรับสั่ง ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๓๔ (ร.ศ. ๑๑๐) โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น ถัดมาอีก ๑ ปีมีพระราชบัญญัติตั้งศาลไต่สวน เป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาความลหุโทษถึงมัฆมิโทษ คือ เขียน ๕๐ ทลงมา และโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือนลงมา ปรับไม่เกิน ๒ ชั่ง และมีการจัดตั้งศาลไต่สวนเพิ่มขึ้นเป็น ๔ ศาลและลดลงเหลือ ๓ ศาล ในที่สุดศาลไต่สวนเป็นที่มาของศาลแขวงในปัจจุบัน

คำว่า “ศาลแขวง” เพิ่งมีบัญญัติในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ โดยกำหนดให้ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นในหัวเมืองประเภทหนึ่ง แต่ยังไม่มีการจัดตั้งศาลแขวงในหัวเมืองขึ้น ณ ที่ใดจนกระทั่งมีการตราพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๗๘ ขึ้น ระบุให้มีศาลแขวงทั้งในกรุงเทพมหานคร และในหัวเมืองคำว่า “ศาลไต่สวน” จึงหายไป ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ นั้นเอง มีการจัดตั้งศาลแขวงในกรุงเทพมหานครขึ้นสามศาล คือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี มีเขตอำนาจตามเขตของศาลไต่สวนที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามลำดับ หลังจากนั้นมีการจัดตั้งศาลแขวงในหัวเมืองขึ้นอีก ๗ ศาลระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ คือศาลแขวงมณฑลบุรี แม่สะเรียง หลังสวน แม่สอด ตะกั่วป่า กบินทร์บุรี และเบตง ศาลแขวงเหล่านี้เปิดทำการอยู่เพียงศาลละ ๑-๒ ปี ก็ได้รับการยกฐานะเป็นศาลจังหวัด จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ เปิดทำการศาลแขวงในหัวเมืองรวม ๑๗ ศาล คือ ศาลแขวงพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี ชลบุรี นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ ขอนแก่น เชียงใหม่ ลำปาง พะเยา โลก นครสวรรค์ ราชบุรี สุพรรณบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสงขลา ทุกศาลเปิดทำการพร้อมกันตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐ เป็นต้นไป หลังจากนั้นแล้วมิได้จัดตั้งศาลแขวงที่ใดเพิ่มเติมอีก แต่ได้มีการตราพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาใช้บังคับ เพื่อให้ท้องที่ซึ่งไม่มีศาลแขวงอยู่ สามารถนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับประชาชนทุกหนแห่งจะได้รับการพิจารณา

พิพากษาคดีโดยสะดวก และรวดเร็วเท่าเทียมกัน ล่วงมาจนถึงปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมมีแนวนโยบายจะเปิดทำการศาลแขวงเพิ่มเติมอีกในบางท้องที่ โดยกำหนดให้เปิดทำการศาลแขวงสมุทรปราการ ศาลแขวงนนทบุรี และศาลแขวงนครปฐม พร้อมกันอีกสามแห่งในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ นี้

อำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลแขวงเป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมกล่าวคือ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับการดำเนินคดีแพ่งในศาลแขวงนั้น มิได้มีบทกฎหมายบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะ การดำเนินคดีแพ่งในศาลแขวง จึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงเห็นควรละเว้นไม่กล่าวถึงรายละเอียดในส่วนนี้

ส่วนการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ บัญญัติไว้โดยเฉพาะมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มุ่งหมายให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยถูกต้องและรวดเร็ว มีลักษณะพิเศษที่ควรทราบ คือ การมัดฟ้อง ฝากขังและการฟ้องคดี

การมัดฟ้อง เมื่อจับผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวงภายในกำหนดเวลา ๗๒ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ ระยะเวลา ๗๒ ชั่วโมงนี้ไม่ใช่อายุความ เพราะอาจแก้ไขให้กลับฟ้องได้ภายในอายุความ โดยคำอนุญาตของอธิบดีกรมอัยการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๖๘/๒๕๐๖ เจ้าพนักงานจับจำเลยฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ แล้วจำเลยถูกควบคุมตัวฐานเป็นบุคคลอันธพาลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ ยังไม่เกิน ๓๐ วัน การควบคุมตัวจำเลย จึงเป็นอันละเรื่องกับการควบคุมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ฉะนั้นการขอมัดฟ้องก็ถือการขออนุญาตฟ้องจากอธิบดีกรมอัยการก็ตี ย่อมไม่อาจจะเกิดขึ้น โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๖/๒๕๑๑ จำเลยถูกจำคุกในคดีอื่น แล้วถูกสอบสวนอีกคดีหนึ่ง ถือว่าการสอบสวนคดีหลังไม่ได้มีการจับกุมจำเลย จึงไม่ต้องมีการมัดฟ้องตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๓๐/๒๕๑๕ ชั้นแรกพนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ ซึ่งเป็นคดีอยู่ในอำนาจศาลจังหวัดพิจารณา แล้วเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง แต่พนักงานอัยการสั่งให้ฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาตาม มาตรา ๓๓๕ ให้จำเลยทราบ และยื่นฟ้องต่อศาลแขวงในวันเดียวกัน ย่อมถือว่า จำเลยเพิ่งถูกจับในข้อหาของคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงตั้งแต่วันรับแจ้งข้อหาตามมาตรา ๓๓๕ จึงไม่มีเหตุจะต้องขอมัดฟ้อง หรือขออนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๖๔๓/๒๕๒๐ อัยการฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงพันกำหนดเวลาที่ผิดฟ้อง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ ศาลยกฟ้อง ไม่ใช้กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑๙/๒๕๒๒ อัยการฟ้องบริษัท จำกัด เป็นจำเลยต่อศาลแขวงไม่ได้จับตัวจำเลย จึงไม่ต้องดำเนินการตาม มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ โจทก์ฟ้องได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔๐/๒๕๒๗ จำเลยเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและทำการสอบสวนแล้วส่งตัวให้พนักงานอัยการฟ้อง พนักงานอัยการได้ส่งปล่อยจำเลยชั่วคราวในวันเดียวกับที่ได้รับตัวจากพนักงานสอบสวนไปจนถึงวันฟ้อง พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงว่า เป็นการจับกุมจำเลยแล้วในวันที่จำเลยเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน

เมื่อจับกุมและควบคุมตัวจำเลยไว้แล้ว เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ทันกำหนด ๗๒ ชั่วโมง พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอผิดฟ้องได้คราวละ ๖ วัน แม้จะให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไปแล้ว ก็จะต้องยื่นขอผิดฟ้องเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลด้วย

การขอผิดฟ้องครั้งแรก ผู้ร้องต้องบรรยายถึงพฤติการณ์การกระทำผิด ข้อหา วันเวลาที่กระทำผิด ตลอดทั้งเวลาที่พนักงานสอบสวนรับตัวไว้ควบคุม และจะต้องระบุว่า ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ เพราะหากได้ความว่า รับสารภาพ ศาลจะไม่อนุญาตให้ผิดฟ้อง และจะต้องฟ้องผู้ต้องหาทันทีในวันนั้น หากฟ้องไม่ทันต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา หากศาลเห็นว่าคำร้องขอผิดฟ้องมีความจำเป็นจริงและสอบคำคัดค้านของผู้ต้องหา (หากมาศาล) แล้ว ก็จะสั่งอนุญาตหรือยกคำร้อง การอนุญาต ศาลไม่จำเป็นต้องให้เต็มตามขอ ๖ วันเสมอไป อาจสั่งให้น้อยกว่า ๖ วันก็ได้ ตามความจำเป็นที่แท้จริง และนับเป็นการขอผิดฟ้อง ๑ ครั้ง

การขอผิดฟ้องนั้น ผู้ร้องอาจขอได้คราวละ ๖ วัน ไม่เกินสามคราว เมื่อครบสามคราวแล้ว ยังขอผิดฟ้องต่อได้อีกหากมีความจำเป็นโดยต้องแสดงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ศาลมีอำนาจอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อได้อีกสองคราว ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน

ความจำเป็นที่จะต้องขอผิดฟ้องนั้น ต้องเป็นความจำเป็นในทางคดี จะอ้างว่าต้องรอสอบประวัติ หรือรอส่งสำนวน หรือรอคำสั่งผู้บังคับบัญชาไม่ได้

การยื่นคำร้องขอผิดฟ้อง ในทางปฏิบัติ ต้องยื่นขอต่อศาลก่อนกำหนดเวลาจะสิ้นสุดลง คือก่อนครบ ๗๒ ชั่วโมงในครั้งแรกและก่อนหมดวันสุดท้ายของแต่ละคราว สำหรับกรณี ๗๒ ชั่วโมงครั้งแรกซึ่งนับเป็นรายชั่วโมง หากชั่วโมงที่ ๗๒ ไปครบในเวลาที่ล่วงเลยเวลาทำการปกติของวันนั้น เช่นครบเมื่อเวลา ๑๙ นาฬิกา หรือครบก่อนเวลาเปิดทำการปกติ เช่น ครบเมื่อเวลา ๕ นาฬิกา ดังนั้นต้องมายื่นคำร้องขอผิดฟ้องในวันและเวลาทำการปกติก่อนครบ สำหรับการขอผิดฟ้องนั้นคิดเป็นวัน ๆ ไป ไม่นับชั่วโมงเหมือน ๗๒ ชั่วโมงแรก

การกำหนดให้ห้องหรือมัดห้องใน ๗๒ ชั่วโมงนี้ หากมีวันหยุดราชการติดต่อดังแต่สามวันขึ้นไป ศาลจะต้องเปิดทำการเป็นพิเศษวันหนึ่ง เพื่อการมัดห้อง ผ่ากัซัง หรือห้อง ให้วันที่เปิดทำการพิเศษคัันวันหยุดราชการไม่ให้ติดต่อกันเกิน ๗๒ ชั่วโมง

การผ่ากัซัง เมื่อควบคุมตัวผู้ต้องหาครบ ๗๒ ชั่วโมงแล้ว จะต้องนำตัวไปขอมัดห้องและผ่ากัซังพร้อมกันไป และจะขอผ่ากัซังได้เท่าระยะเวลาที่ขอมัดห้องแต่ละคราวเท่านั้น ผู้ร้องจะให้ศาลหมายขังผู้ต้องหาหรือจะขอรับตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเองก็ได้ ซึ่งศาลจะสั่งอนุญาตหรือไม่ประการใดสุดแต่จะเห็นสมควร กรณีนี้จะต่างกับการขอผ่ากัซังในศาลจังหวัด เพราะพนักงานสอบสวนจะขอรับตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเองไม่ได้

เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ขังผู้ต้องหาแล้ว หากต่อมาศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ก็จะมีหมายปล่อยไปที่เรือนจำ หรือแจ้งคำสั่งให้พนักงานสอบสวนที่รับผู้ต้องหาไปควบคุมเอง ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

กรณีผู้ต้องหาเจ็บป่วยไม่อาจมาศาลได้ ให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการขออนุญาตให้ศาลรวมมาในคำร้องเพื่อขอให้ศาลออกหมายขัง โดยมีพยานหลักฐาน เช่น ใบรับรองแพทย์มาแสดง หากศาลอนุญาตให้มัดห้อง ก็จะออกหมายขังให้เท่าระยะเวลาที่ให้มัดห้องด้วย

การฟ้องคดี ทั้งพนักงานอัยการ และผู้เสียหายอาจจะฟ้องคดีด้วยวาจา หรือฟ้องเป็นหนังสือก็ได้ หากเป็นการฟ้องด้วยวาจา ศาลจะบันทึกฟ้องตามคำกล่าวฟ้องของโจทก์ แล้วอ่านอธิบายให้จำเลยฟัง การให้โอกาสฟ้องคดีด้วยวาจา ก็โดยมุ่งหวังจะให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติแล้ว พนักงานอัยการจะทำบันทึกฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านแผนกรับฟ้องของศาล เพื่อลงสารบบ แล้วนำเสนอศาลเพื่อศาลจะได้ตรวจบันทึกฟ้องดังกล่าวก่อนว่า เป็นคดีอยู่ในอำนาจหรือไม่ ฟ้องถูกต้องหรือไม่ และฟ้องภายในกำหนดเวลาและอายุความแล้วหรือไม่ ศาลจะบันทึกคำฟ้อง ลงในแบบพิมพ์ของศาล คือแบบ ข.๕ แล้วอ่านอธิบายสอบคำให้การจำเลย หากจำเลยให้การรับสารภาพ ก็จะมีคำพิพากษาในแบบพิมพ์ ข.๕ ดังกล่าว โดยไม่ต้องเรียงคำพิพากษาอีกต่างหาก ส่วนกรณีผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ก็มักจะทำคำฟ้องเป็นหนังสือเช่นเดียวกัน เพราะจะต้องส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลย เพื่อนัดไต่สวนมูลฟ้องก่อน

กรณีจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องด้วยวาจาของพนักงานอัยการ ศาลจะสั่งจำนำคดี และให้คืนตัวจำเลยไปเพื่อทำการสอบสวนมาใหม่ (โดยใช้แบบพิมพ์ ข.๖)

กรณีมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยาน ก็คงดำเนินการเหมือนคดีในศาลจังหวัด แต่ศาลแขวงอาจใช้ดุลพินิจพิจารณาลับหลังจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ทวิ และจดคำพยานโดยบันทึกสาระสำคัญโดยย่อ (ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ มาตรา ๑๙) จะทำให้สามารถ

กรณีศาลพิพากษาลงโทษปรับจำเลย ซึ่งเป็นนิติบุคคลแต่จำเลยไม่ชำระค่าปรับ มีความเห็นว่า การบังคับคดีนี้เป็นเรื่องของศาล ไม่ต้องแจ้งพนักงานอัยการดำเนินการให้ เพราะมิใช่กรณีปรับนายประกัน ศาลอาจตั้งจำศาล หรือ เจ้าพนักงานกรมบังคับคดียึดทรัพย์ของจำเลย เพื่อบังคับตามคำพิพากษาได้ทันที

เมื่อศาลแขวงมีคำพิพากษาประการใดแล้ว คู่ความอาจยื่นอุทธรณ์ได้หากเป็นปัญหาข้อกฎหมาย แต่จะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่จะเป็นกรณียกเว้น ๔ ประการ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ มาตรา ๒๒ ซึ่งปัญหาการอุทธรณ์ทั้งในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงนี้ มีรายละเอียดมากและค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงขอตเว้นไม่กล่าวถึงในที่นี้

บรรณานุกรม

๑. ประวัติศาลแขวง โดย วรา ไวยหงษ์ จากหนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรีและศาลแขวงธนบุรี พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม พ.ศ. ๒๕๒๕
๒. ประวัติความเป็นมาของศาลแขวงพระนครเหนือ โดย วุฒินันท์ สุขสว่าง จากหนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลแขวงพระนครเหนือ และสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๐ พิมพ์ที่กรุงสยามการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๐
๓. วิวิิจการณาความอาญาในศาลแขวง โดย ปชา วรธรรมพินิจ และข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำวิวิิจการณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด โดย ศิริชัย สวัสดิ์มงคล จากหนังสือ ศาลแขวง การนำวิวิิจการณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด จัดพิมพ์โดยสำนักงานส่งเสริมตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๒๑
๔. รวมกฎหมายวิวิิจการณาความ พร้อมข้อสังเกตและฎีกาย่อประกอบ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดย พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา และ นคร พจนวรพงษ์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์เจริญกิจ พ.ศ. ๒๕๒๗

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจากการตรวจสำนวนของศาล

และ

การประสานงานของพนักงานสอบสวนกับศาล

โดย นายชลอ กลับดี อธิบดีผู้พิพากษภาค ๗

การสอบสวนมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำผิดทุกคนควรได้รับการลงโทษจากศาล เพื่อให้หลบจำมิให้ใครเอาเยี่ยงอย่างเพื่อท้องถิ่นจะได้ปลอดจากภยันตราย โจรผู้ร้าย การทำมาหากินสะดวก บ้านเมืองจะได้เจริญขึ้น ในทางกลับกันถ้าท้องถิ่นใดเป็นท้องถิ่นที่ปลอดภยันตราย มีโจรผู้ร้ายชุกชุม มีการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ มากัน และทำร้ายร่างกาย การขนส่งก็ไม่ปลอดภยันตราย ท่านลองคิดดู จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจับกุมและดำเนินคดีเพียงใด ถ้าผู้ถูกทำร้ายถึงตายเราต้องสูญเสียแรงงานและมันสมองไปเพียงไร พ่อค้าหรือบริษัทห้างร้านที่ไหนจะกล้าไปตั้งร้านลงทุนค้าขาย คนในประเทศจะกล้าไปท่องเที่ยว ต่างประเทศจะเข้ามาทัศนอาจร นับว่าเป็นการบั่นทอนความเจริญของชาติบ้านเมืองเป็นอันมาก พนักงานสอบสวนมีความสำคัญต่อคดีที่สอบสวนมาก คดีจะมีหลักฐานพอฟ้อง ไม่พอฟ้อง ลงโทษจำเลยได้ ไม่ได้ อยู่ที่พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นผู้ทำสำนวนไปให้พนักงานอัยการว่าความเป็นส่วนใหญ่ การสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริงและสำนวนการสอบสวนจะรัดกุมรวดเร็วเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวนผู้นั้นว่า

๑. มีจริยธรรมในการสอบสวนหรือไม่

๒. มีฝีมือในการสอบสวนหรือไม่

สำหรับเรื่องมีจริยธรรมในการสอบสวนหรือไม่ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของพนักงานสอบสวนผู้นั้นเองว่า มีความพอใจตั้งใจจะจัดการกับเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังเพียงใด ให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความเพียงพอหรือไม่ ผู้ที่ถูกหาว่ากระทำความผิด ผู้เสียหาย พยาน ควรได้รับการปฏิบัติอย่างไร เพียงพอแก่เรื่องและฐานะหรือไม่ ผู้เสียหายควรได้รับการเยียวยาชดใช้เพียงไร เหล่านี้ถ้าท่านเอาใจใส่เขาเหล่านั้นอย่างมีอริยาไยพอสมควร เขาก็จะให้ความนับถือร่วมมือตามสมควรไม่ว่าเกี่ยวกับคดีนี้ หรือจะมีต่อไปในภายหน้า ในทางตรงกันข้ามถ้าท่านไม่จริงจังกับงานในหน้าที่ ทำสำนวนการสอบสวนอย่างขอไปที เมื่อส่งสำนวนไปแล้วก็อาจกลับมาใหม่ให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมประเด็นโน้น ประเด็นนี้ ไม่รู้จักจบ ยุ่งเหียง ยิ่งท่านให้ความเป็นธรรมบุคคลในคดีไม่เพียงพอ บุคคลในคดีได้รับการปฏิบัติไม่เหมาะสม มันก็จะมีแต่เรื่องยุ่งเหยิงตลอดไปไม่รู้จักจบหนักเข้าเบื่อหน่ายทอดทิ้งเอาดีไม่ได้ ขอยกตัวอย่างเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่เหมาะสม เช่น

ฎีกา ที่ ๑๕๓๐/๒๔๘๒ เขาเพียงทำผิดพระราชบัญญัติรถยนต์และจราจร ตนเป็นนายตำรวจสั่งให้จับ และใส่กุญแจมือ กำข้อมให้ประกันโดยเจตนาให้เขาได้รับความอับยศและปราศจากความเป็นอิสระ ดังนี้ ย่อมมี มูลความผิด

ฎีกาที่ ๗๔๔/๒๕๐๑ การควบคุมผู้ต้องหา ผู้ควบคุมต้องพิเคราะห์ ไม่ใช่วิธีเกินกว่าจำเป็นเพื่อป้องกัน มิให้หนี หากใส่กุญแจมือผู้ต้องหา มิใช่เพื่อมิให้หนีแต่เพื่อให้ได้อายแม้จะไม่เจตนาแกล้งเป็นส่วนตัว หากเพื่อปราบปรามเจ้ามือสลากกินรวบก็เป็นความผิดตามกฎหมาย

ส่วนเรื่องมีฝีมือในการสอบสวนหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับที่ท่านได้รับการฝึกอบรมทั้งวิชาการและปฏิบัติ มาเพียงใด ท่านได้พัฒนาตนเองโดยจดจำข้อผิดพลาดของตนเองและของผู้อื่นเอาไว้เป็นครูได้เพียงใด ท่านเคย สังเกตหรือไม่ว่าคดีที่ศาลไม่ลงโทษ ศาลท่านกล่าวไว้ว่าอย่างไร ท่านเคยคิดหาทางแก้ข้อที่ศาลได้ตำหนิ ยาน บ้างหรือไม่ ท่านเคยคิดที่จะทำสำนวนให้มีคุณภาพดีขึ้นไปเรื่อย ๆ หรือไม่ ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติโดยไม่ ประมาท ไม่ยอมถดถอยในทางเสื่อม สำหรับข้อสังเกตการสอบสวนที่ได้มาจากการตรวจสอบสำนวนของศาลจะได้ ยกมาพอเป็นแนวทางเท่านั้น ท่านจะต้องไปหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปเอาเอง เรื่องเหล่านั้นก็คือ

๑. เรื่อง พนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนพยานมากน้อยเพียงใด

สำนวนของพนักงานสอบสวนที่ส่งศาลบางครั้งก็ยืดยาว ฟุ่มเฟือย บางครั้งก็น้อยไปมีปัญหาว่า พนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนพยานมากน้อยเพียงใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ นั้น ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ ทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้ เห็นความผิดซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องสอบสวนพยานมากน้อยเพียงใด แต่ก็คงต้องให้พอที่พนักงานอัยการ สั่งฟ้อง พยานที่ได้มากที่สุดแล้วแต่ความผิดเกิดขึ้นที่ใด ต่อหน้าพยานประเภทใด เมื่อพนักงานสอบสวนทราบ ว่าคดีอย่างไรพยานเพียงพอก็จะฟังว่าจำเลยกระทำความผิดแล้วก็ไม่ต้องสอบปากคำพยานอื่นอีก การสรุปสำนวน การสอบสวนก็ทำได้เร็วขึ้น จะทำให้คดีที่ค้างการสอบสวนลดลง ทั้งจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถรอดพ้นไป จากการลงโทษอีกด้วย

พยานที่จะนำมาสืบพิสูจน์ว่า จำเลยกระทำความผิดแต่ละคดีย่อมไม่เหมือนกัน สุดแล้วแต่ความผิดเกิดขึ้น สุดแล้วแต่จะได้พยานมา อาจเป็นประจักษ์พยาน พยานแวดล้อมกรณี พยานซึ่งฟังลงโทษได้ ไม่ได้ มีกรณีดังนี้

๑. กรณีประจักษ์พยาน

- ก. ประจักษ์พยานปากเดียวถือว่า เป็นการยืนยันคำกันปากต่อปากกับจำเลยไม่พอฟังลงโทษจำเลยได้
- ข. ประจักษ์พยานปากเดียว แต่มีพยานประกอบ ฟังลงโทษจำเลยได้ เช่น ในคดีท้าวข่มขืนกระทำ ข่าเรา ประจักษ์พยานคือตัวผู้เสียหาย เหตุเกิดขึ้นอย่างไร จะต้องสอบปากคำเอาจากตัวผู้เสียหายและผู้เสียหาย ไปเล่าให้มารดาฟังว่าอย่างไร จะต้องสอบไว้ด้วย และจะต้องสอบปากคำมารดาด้วยว่าได้สังเกตผู้เสียหายเป็น

อย่างไร สอบถามผู้เสียหายว่าอย่างไร แล้วผู้เสียหายเล่าให้ฟังว่าอย่างไร หรือ ขณะทำอะไรอยู่ผู้เสียหายมาเล่าให้ฟังว่าอย่างไร มารดาผู้เสียหายเป็นพยานประกอบ ได้ตัวผู้เสียหายและมารดาผู้เสียหายมาเบิกความก็พอฟังลงโทษจำเลยได้แล้ว

ค. ประจักษ์พยานตั้งแต่สองปากขึ้นไป จะต้องเป็นประจักษ์พยานที่จำได้ ที่ชอบด้วยเหตุผล คือ แสงสว่าง เห็นตรงหน้า ทักทายไม่แตกต่างกัน ปกติประจักษ์พยานเพียงสองปากก็พอฟังลงโทษจำเลยได้ ถ้ามีมากกว่าสองปากขึ้นไปเบิกความแตกต่างกันก็ฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

๒. พยานที่เป็นคำรับ

ก. จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนและมีพยานประกอบ เช่น โจทก์มีคำรับสารภาพของจำเลยที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ และพนักงานสอบสวนมายืนยันว่าได้สอบปากคำของจำเลยที่ให้การรับสารภาพไว้เช่นนั้นแล้วจำเลยนำไปเอาสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ชุกซ่อนไว้มาเป็นของกลาง คำรับสารภาพของจำเลย มีพยานประกอบ คือ วัตถุพยานของกลางที่ชุกซ่อนฟังลงโทษจำเลยได้ ต่อไปนี้เป็นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาเป็นตัวอย่าง

กรณีได้พยานมาประกอบคำรับ แม้คำรับจะเสียไปก็ยังฟังได้

ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๓๔ ผู้ใหญ่บ้านผู้จับกุมบอกกับจำเลยว่า ให้รับเสียโดยดี จะกันไว้เป็นพยาน แม้คำรับของจำเลยฟังไม่ได้ก็ดี แต่ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยได้นำคันของกลางคันเป็นวัตถุพยานนั้นรับฟังได้

กรณีประกอบคำรับสารภาพ โดยมาประกอบก่อนเกิดเหตุ

ฎีกาที่ ๙๐๑/๒๕๒๖ จำเลยถือปืน (ลูกซองยาว) เล่นเพื่อนรำแล้วปืนลั่น ผู้ตายซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านแย่งปืนไป ว่ากล่าวสั่งสอนแล้วคืนปืนให้ ต่อมาผู้ตายถูกยิง จำเลยเข้ามอบตัวมอบปืน คำให้การชั้นสอบสวนซึ่งกระทำในวันเกิดเหตุมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเคืองแค้นที่จำเลยมีต่อผู้ตายมาก่อน เชื่อว่าให้การโดยสมัครใจ และการชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไม่มีเหตุที่จะสงสัยว่ากระทำโดยถูกบังคับ ฉะนั้นแม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน (แต่มีพยานประกอบ ๑ ปากที่เห็นผู้ตายแย่งปืนไปจากจำเลย จำเลยโกรธ บาดแผลถูกยิงเป็นบาดแผลถูกกระสุนปืนลูกซอง) และจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นศาล ศาลก็ฟังลงโทษจำเลยตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ได้

กรณีประกอบคำรับสารภาพ โดยมาประกอบหลังเกิดเหตุ

ฎีกาที่ ๒๔๓๔/๒๕๒๙ ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนแต่ให้การปฏิเสธในชั้นศาล แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ส.และหญิงผู้ตายนั่งรถจักรยานสามล้อของจำเลย ขึ้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพว่าหลังจาก ส. ปลุกปล้ำร่วมประเวณีกับผู้ตายแล้ว จำเลยได้ขอร่วมประเวณีกับผู้ตาย แต่ผู้ตายไม่ยอม ได้ตีรันชน ข่วนหน้าจำเลย ผลักจำเลยตกน้ำ ซึ่งปรากฏจากรายงานการตรวจร่างกายที่บริเวณโหนกแก้มซ้ายขวาของจำเลยมีรอยถลอกเป็นขีดยาว ๆ ประมาณ ๑ ซม.-๓ ซม. ๑๐ กว่าแผล และได้

ทางแกงเลี้ยวของจำเลยเปียกน้ำเปื้อนโคลนหมกอยู่ในบ้านจำเลย เป็นพยานแวดล้อมกรณีหรือพยานพหุเหตุ ประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลย ศาลฟังได้ว่าจำเลยฆ่าผู้ตาย

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้แสดงว่า คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยนั้น มีพยานประกอบคือ ตรวจพบบาดแผลที่โหนกแก้มซ้ายของจำเลย และที่จำเลยรับในชั้นสอบสวนว่าถูกผู้ตายผลักตกน้ำ พนักงานสอบสวนก็ได้ทางแกงและเลือดของจำเลยเปียกน้ำเปื้อนโคลนหมกอยู่ในบ้านของจำเลยมาเป็นพยานประกอบ จึงรับฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิด

ข. จำเลยให้การรับสารภาพและมีประจักษ์พยาน ถ้าประจักษ์พยานเบิกความไม่ชอบด้วยเหตุผล เบิกความแตกต่างกัน ประจักษ์พยานก็ฟังไม่ได้ เมื่อคดีคงเหลือแต่คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวน ในชั้นศาล จำเลยให้การปฏิเสธ พยานก็ฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

๓. พยานแวดล้อมกรณี

พยานแวดล้อมกรณี คือ พยานหลักฐานใด ๆ ที่ไม่บ่งระบุว่า ข้อเท็จจริงเช่นนั้นได้มีอยู่ แต่ต้องไปค้นหาเหตุผลสนับสนุนฐานอย่างใดต่อไปอีก พยานที่ระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นมีอยู่เป็นพยานโดยตรง เช่น กรณี ก. ทำร้าย ข. ผู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่ ก. กำลังทำร้าย ข. อยู่ในที่ เป็นประจักษ์พยานโดยตรง ส่วนผู้เห็น ก. จึงมีร่างกายเปื้อน มีอาวุธประทุเปื้อนโลหิตเป็นพยานแวดล้อมกรณี ซึ่งในคดีอาญาศาลจะเชื่อฟังพยานแวดล้อมกรณีก็ต่อเมื่อได้บ่งชี้โดยแน่นอนโดยไม่มีทางที่จะคิดได้ว่า ข้อเท็จจริงนั้นเป็นอย่างอื่นได้ ศาลจึงจะลงโทษจำเลย ดังเช่น

ฎีกาที่ ๗๒๙/๒๔๘๙ จำเลยต้องหาว่าลักเหล็กแผ่นبردไฟ โดยใช้กำลังหักไปจากรถ มีพยานเบิกความว่า เหล็กนั้นโยกหักได้ และมีพยานได้ยินเสียงดังปัง แล้วก็เห็นจำเลยถือเหล็กนั้นไปจากรถ ดังนี้ ฟังลงโทษจำเลย ฐานลักเหล็กนั้นได้

๔. คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย

คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายที่ได้เล่าให้ใคร ๆ ฟังในเวลาเกิดเหตุก่อนตายนั้นจะรับฟังได้ในกรณีต่อไปนี้

๑. ในคดีที่ผู้ตายถูกประทุษร้ายถึงตายเท่านั้น เช่น ในคดีฆ่าคนตายโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือ ประมาท รวมทั้งกรณีปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิวาทด้วย

๒. ผู้ตายรู้สึกตัวดีอยู่แล้วว่าใกล้จะตาย ทั้งนี้เพราะถือว่าบุคคลกำลังใกล้ตายนั้น คำพูดของเขาย่อมเป็นคำพูดภายใต้ความศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับคำเบิกความที่ได้สาบานแล้ว ในการนำสืบจะต้องให้เป็นที่น่าพอใจศาลว่าถ้อยคำที่ผู้ตายกล่าวนั้นเป็นถ้อยคำที่ผู้ตายได้กล่าวในเวลาและผู้ตายหมดหวังที่จะรอดชีวิตจริง ๆ การพิสูจน์นั้นก็ถือเอาตามถ้อยคำของผู้ตายในเวลานั้นเอง จะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น สั่งเสียถึงมรดก หรือการทำศพ

ฎีกาที่ ๖๑๓/๒๔๗๕ กรมอัยการ โจทก์ นายผล จำเลย ได้กล่าวไว้ว่า “คำให้การของนายใช้ผู้ตายซึ่งให้ถ้อยคำไว้แก่เจ้าหน้าที่ ในเวลาที่ตนรู้สึกว่าจะตายนั้นย่อมเป็นหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมาย”

๓. ความตายนั้นใกล้จะถึง จะต้องเป็นคำกล่าวของผู้ตายที่ได้กล่าวในขณะที่ไม่มีหวังที่จะมีชีวิตรอดอยู่ และโดยที่คิดว่าความตายนั้นใกล้จะถึงแล้ว คำกล่าวนั้นจึงจะเป็นอันรับฟังได้ แม้ในภายหลังอาการของผู้นั้นได้กระตือรือร้นจนเกิดความหวังขึ้นมาใหม่ว่าตนจะรอดก็ตาม หรือว่ายังไม่ตายตั้งหลายวันต่อมาก็ตาม

๔. คำกล่าวที่จะรับฟังนั้น จะรับฟังเฉพาะถึงเหตุในการต้องบาดเจ็บหรือถูกประทุษร้ายเท่านั้น เรื่องอื่น ๆ แม้จะพูดในขณะเดียวกันก็จะอ้างเป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ จะรับฟังเฉพาะพฤติการณ์ที่นำไปสู่ความตายเท่านั้น เรื่องราวและความสัมพันธ์ที่ผู้ตายมีอยู่กับใคร ๆ ก่อนหน้า และไม่ติดต่อกับเหตุการณ์ที่ต้องบาดเจ็บหรือประทุษร้ายกันถึงตายนั้น ศาลจะไม่รับฟัง

๒. การบันทึกคำให้การพยาน

การบันทึกคำให้การพยานนั้น นอกจากพนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกคำให้การพยานไปตามระเบียบแบบแผนและตามที่กฎหมายบังคับแล้ว จะต้องทำการสอบสวนให้เป็นไปตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น คือ เริ่มตั้งแต่วันเกิดเหตุ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเห็นเหตุการณ์อย่างไรโดยละเอียด หลังเกิดเหตุ การเข้ามาเป็นพยานในคดี สาเหตุที่เกิดคดีนั้น

วันเกิดเหตุ ทุกคนคงทราบแล้วว่าต้องเป็นวันที่ เดือน พ.ศ.

ก่อนเกิดเหตุ คือ เมื่อเวลาเท่าไร จะต้องไปไหน ไปถึงที่เกิดเหตุ หมู่ที่ ตำบล อำเภออะไร เวลาเท่าไร ขณะเห็นเหตุการณ์ หรือขณะเกิดเหตุนี้ต้องบันทึกโดยละเอียดที่พบเห็นเหตุการณ์ การบันทึกโดยละเอียดเป็นการทบทวนพยานถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย ทำให้จดจำเหตุการณ์ ได้แม่นยำยิ่งขึ้น

หลังเกิดเหตุ คือ เมื่อเขาเห็นเหตุการณ์เขาทำอย่างไร ไปไหน บอกหรือแจ้งใคร หรือไม่

การเข้ามาในคดีอาจไปแจ้งความ ผู้เสียหายทราบเรื่องมาสอบถามแล้วพาตัวไปสอบสวน

สาเหตุที่เกิดคดีมีความสำคัญมาก จะต้องสอบสวนไว้ด้วยเพื่อช่วยในการชี้ขาดและประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลย

บันทึกคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมและสอบสวน

สำหรับบันทึกจับกุมนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๓ ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายอาญาแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วให้ส่งบันทึกนั้นไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายโดยเร็ว” การบันทึกการจับกุมเข้าใจว่ามีระเบียบแบบแผนอยู่แล้ว ขอให้ความเห็นเฉพาะเกี่ยวกับผู้ต้องหาให้การรับสารภาพชั้นจับกุมซึ่งถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ผู้ทำการจับกุมส่วนใหญ่จะบันทึกไว้เพียงสั้น ๆ ว่า ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเท่านั้น ไม่มีรายละเอียด ในการตัดสินใจคดีบางครั้งอาจต้องการรายละเอียด ดูจากบันทึกการสอบสวนไม่มี ดูจากบันทึกการจับกุมก็ไม่มีอีก รายละเอียดในบันทึกการจับกุมที่คิดว่าน่าจะมีเช่น รับสารภาพว่าใช้ปืนสั้นยิงผู้ตายจริง สาเหตุเพราะผู้ตายเข้ามาทำร้าย อาวุธปืนเอาไปทิ้งไว้ที่หน้า เป็นต้น

ส่วนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องทำอย่างไรนั้นมีบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ ว่า “เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่ามีผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลิกให้บันทึกไว้” ฯลฯ ซึ่งเป็นบทบัญญัติบังคับพนักงานสอบสวนให้ถามและให้แจ้งเตือนผู้ต้องหาให้รู้ตัวถึงถ้อยคำที่เขาจะกล่าวให้เป็นไปโดยสมัครใจ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลิกให้บันทึกไว้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕ บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น

ในเรื่องรับฟังพยานหลักฐานได้กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ๆ”

ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้ว คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่จะใช้เป็นพยานโจทก์ยืนยันจำเลยได้ มีองค์ประกอบอยู่ ๕ ประการคือ

๑. เป็นถ้อยคำของผู้ต้องหาสำหรับผู้ต้องหาคนนั้น ถึงผู้ต้องหาอื่นขัดทอดมาถ้าผู้ต้องหานั้นปฏิเสธก็ใช้ยืนยันผู้ต้องหานั้นไม่ได้

๒. ถ้อยคำนั้นได้กล่าวเมื่อผู้ต้องหารู้สึกตัวว่าตนเป็นผู้ถูกกล่าวหา หรือถูกสงสัยว่าเป็นผู้ทำผิดคือต้องแจ้งข้อหาให้ทราบ

๓. เป็นถ้อยคำที่เกี่ยวกับการกระทำผิดที่ถูกกล่าวหาหรือสงสัยนั้น

๔. ได้ให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนในการสอบสวน

๕. ได้ให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจ

ส่วนรายละเอียดของการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้เท่าที่เคยเห็นมามีรายละเอียดน้อยเกินไป ไม่ควรจดเอาแต่ใจความของเรื่อง ควรมีรายละเอียดในคดีให้มากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นทางให้ได้วัตถุพยานมาเป็นพยานแล้ว ถ้ามีการสอบสวนไว้โดยละเอียด จำเลยมากลบบคำให้การเป็นปฏิเสธขึ้นศาลว่าเป็นคำให้การที่พนักงานสอบสวนบันทึกขึ้นเอง ศาลก็จะได้มีทางวินิจฉัยได้ว่าไม่น่าเชื่อว่าพนักงานสอบสวนจะบันทึกขึ้นเองได้เพราะมีรายละเอียดมากมายดังนี้ เป็นต้น การบันทึกคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนก็คงเช่นเดียวกับการสอบปากคำพยานคือก่อนเกิดเหตุ เช่น ไปช้มอยู่ตรงไหน นานเท่าไร ขณะช้มอยู่ทำอะไร ได้ทำอะไรไว้บ้าง ทั้งนี้เมื่อไปตรวจที่เกิดเหตุเห็นเป็นที่ช้มและได้ของที่ทิ้งไว้ก็ล้วนเป็นพยานประกอบได้ทั้งสิ้น ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุโดยละเอียด ถ้าผู้ต้องหาได้ทรัพย์สินอะไรไปหรือใช้อาวุธอะไร ในการกระทำความผิด ก็ควรซักถาม

ถึงการได้อาวุธมาและหลังเกิดเหตุเอาอาวุธไปเก็บไว้ที่ใด ผู้ต้องหาให้การพาดพิงถึงบุคคลใดถ้าเกี่ยวกับคดีก็ควรเรียกมาสอบปากคำไว้ด้วย ของที่ได้จากการกระทำผิดเอาไปแบ่งกันที่ไหน ได้ส่วนแบ่งอะไร เอาไปเก็บไว้ตรงไหน เพราะได้ของที่ซุกซ่อนก็เป็นพยานได้อีกดังกล่าวแล้ว ประการสุดท้ายที่ไม่ควรลืมคือสาเหตุที่กระทำความผิด ยกเว้นแต่จะปรากฏในคำให้การอยู่ในตัวแล้ว

การประสานงานของพนักงานสอบสวนกับศาล

พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนเสร็จแล้ว ก็ต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องสำหรับคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ถ้าเป็นคดีเล็กน้อย เช่น มีกัญชา หรือพืชกระท่อม พนักงานสอบสวนไม่ควรฝากขังหลายครั้งเกินความจำเป็น คดีเช่นนี้ถ้าอัยการนำคดีมาฟ้อง คดีก็จะเสร็จไปได้ในวันเดียว ก็ใครขอให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนและตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเสียแต่เช้า ๆ หน่อย เพื่อพนักงานอัยการจะได้ฟ้องคดีต่อศาลได้เร็วเพื่อให้ศาลทำงานเสร็จไปในเวลาราชการ ถ้าหากมีการฟ้องคดีตอนบ่ายมาก ๆ เมื่อศาลตัดสิน กว่าจะชำระค่าปรับ หรือออกหมายขังเสร็จก็เลยเวลาราชการไปมาก จำเลยก็อาจต้องกลับบ้านช่องลำบาก

ส่วนคดีที่ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ศาลก็นัดพิจารณา เมื่อได้นัดพิจารณาแล้ว ปกติพนักงานอัยการจะขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานให้ พนักงานอัยการได้รับหมายแล้วก็จะส่งหมายไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนส่งให้กับพยาน ในการส่งหมายให้พยานถ้ามีการชักซ้อมกันกับพยานถึงวันนั้นจะไปเบิกความก็น่าจะผิดพลาดได้น้อย และจะไปพบอัยการและศาลได้ทันตามกำหนดไม่เสียเวลาศาลที่ต้องรอพยานหรือต้องเลื่อนคดี คดีจะได้เสร็จเร็ว พยานจะได้กลับไปประกอบอาชีพของตน ถ้าพนักงานสอบสวนไม่เอาใจใส่ ส่งหมายไม่ได้ ศาลดัดพยานไปทำให้ต้องปล่อยจำเลยเพราะไม่ได้พยานมาสืบก็เป็นที่น่าเสียดายว่าถ้าเขาทำผิดจริง แล้วไม่ได้รับโทษกลับต้องถูกปล่อยตัวไป ทำให้เสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม ถ้ากระบวนการยุติธรรมพังลงแล้วระบบการปกครองก็ต้องเสียไปด้วย เท่าที่ผมเคยพบเห็นมาพยานจะมาศาลได้โดยเรียบร้อยหรือไม่อยู่ที่พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนบางคนไม่สนใจคดีไม่แจ้งเหตุขัดข้องในการส่งหมายให้อัยการและศาลทราบ ทำให้ศาลไม่ทราบความเป็นไปว่าควรจะเป็นอย่างไร ควรจะเลื่อนไปหรือให้ดัดพยานเสียและมีพนักงานสอบสวนบางท่าน จะต้องไปเป็นพยานรับหมายแล้วก็ไม่ไปศาล ไม่แจ้งเหตุขัดข้อง จนต้องออกมาจับกันก็มี ความจริงแล้วศาลมิได้ถือว่าพนักงานสอบสวนเป็นคนแปลกปลอมที่ไหนเลย เป็นคนอยู่ในขบวนการยุติธรรมด้วยกัน มีข้อขัดข้องอะไรก็พูดจากันได้ คือถ้าขัดข้องอย่างไรควรแจ้งให้อัยการและศาลทราบ ไม่ควรปล่อยให้ศาลต้องออกมาจับ การปล่อยให้ศาลออกมาจับเป็นเรื่องไม่ดี ขณะนี้เรามีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของศาลอยู่ทุกศาลเพื่อคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือในการที่จะติดต่อกับศาล ถ้าท่านไปศาลมีความสงสัยในการที่จะติดต่อกับศาลกับศาลอย่างไร ก็ขอได้โปรดขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของศาลได้

การดำเนินคดีและการคุมความประพฤติผู้ใหญ่

โดย นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

การคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่มีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องอยู่รวม ๓ ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ กฎหมายหลักทั้งสามฉบับดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญานับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการคุมความประพฤติ ตลอดจนวิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดไว้ดังปรากฏในมาตรา ๕๖-๕๘ ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในทางอาญา และที่มาเกี่ยวข้องด้วยก็เพราะคดีที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้วิธีการคุมประพฤตินั้นเป็นคดีอาญา การดำเนินการทางศาลจึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น เป็นกฎหมายใหม่ที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีบรรลุลตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ โดยบัญญัติอำนาจหน้าที่ของศาลและผู้พิพากษาในการคุมประพฤติ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ และวิธีดำเนินการคุมประพฤติ นอกจากนี้ยังได้กำหนดวิธีพิจารณาเป็นพิเศษแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้บางประการ เพื่อให้การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการคุมประพฤติได้ดำเนินไปโดยคล่องตัวยิ่งขึ้น ในที่นี้จะขอล่าเฉพาะประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้รวม ๕ ประการ คือ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน สำหรับโทษจำคุกนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ได้เปิดโอกาสให้ศาลรอการลงโทษจำคุกหรือรอการกำหนดโทษจำคุกไว้ก่อนได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่นานาอารยประเทศใช้อยู่ คือ แทนที่จะลงโทษจำคุกจำเลยผู้กระทำความผิด ศาลอาจรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดไว้ก่อนเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มีใจดีมีจิตเป็นโจรผู้ร้ายได้มีโอกาสกลับตัวในสังคม โดยปล่อยผู้กระทำความผิดออกไปสู่สังคมภายนอกและมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่กลับไปกระทำความผิดขึ้นอีก ถ้าไปกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ก็จะถูกบวกโทษที่ศาลรอไว้เข้ากับโทษจำคุกที่กระทำความผิดครั้งหลังได้ วิธีการนี้จะเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและมีใจดีมีจิตเป็นโจรผู้ร้ายได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีโดยไม่ต้องถูกจำคุก

ส่วนวิธีการคุมความประพฤตินั้น เป็นวิธีการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติไว้เพื่อเสริมวิธีการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ง่ายยิ่งขึ้น และ

มีหลักว่าจะมีการคุมความประพฤติโดยไม่มีการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไม่ได้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ตลอดเวลา ๒๒ ปี ตั้งแต่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเป็นต้นมา ศาลไม่สามารถใช้วิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดได้ เพราะไม่มีพนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่คุมความประพฤติ จนกระทั่งได้เปิดสำนักงานคุมประพฤติกลางเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๒

นอกจากนี้ ก่อนที่จะเปิดทำการสำนักงานคุมประพฤติกลาง การที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษนั้น ศาลไม่มีข้อเท็จจริงอะไรที่จะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจ นอกจากคำฟ้องที่ปรากฏในสำนวนความในคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อจำเลยรับสารภาพก็จะตัดสินได้เลย เพียงแต่สอบถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่เท่านั้น ส่วนเบื้องหลังต่าง ๆ ที่จำเลยกระทำความผิดนั้นศาลไม่อาจทราบได้ เพราะศาลไม่มีเครื่องมือที่จะสืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงดังกล่าว

ในการที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจำคุกได้นั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคแรก ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้คือ

๑. ความผิดที่ผู้กระทำความผิดกระทำนั้น จะต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ความผิดบางอย่างที่มีโทษปรับอย่างเดียว เช่น ความผิดฐานมี래ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่อาจรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ

๒. ความผิดนั้นศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หมายความว่าความผิดนั้นศาลได้คิดไว้ในใจแล้วว่าลงโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ถ้าคดีนั้นศาลจะลงโทษเกิน ๒ ปีแล้ว จะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไม่ได้ เช่นความผิดที่จำเลยกระทำนั้นศาลลงโทษจำคุก ๓ ปีแล้วรอกการลงโทษอย่างนี้ถือว่าศาลไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะศาลลงโทษเกิน ๒ ปี ดังนั้นความผิดที่จะรอกการลงโทษจำคุกนั้นก็จะมีได้เฉพาะคดีที่มีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ถ้าโทษสูง ๆ ก็ย่อมจะรอกการลงโทษจำคุกไม่ได้

๓. ต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เว้นแต่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือโทษจำคุกนั้นได้รับการล้างมลทินโทษแล้วก็สามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษได้

มีข้อน่าสังเกตว่าที่ว่าผู้กระทำความผิดไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนนั้น หมายความว่ารวมถึงการที่ผู้กระทำความผิดเคยถูกรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษมาก่อน และรวมถึงการที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีจนล่วงเลยอายุความการลงโทษแล้วด้วย

๔. อยู่ในดุลพินิจของศาลโดยศาลจะพิจารณาถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานี เมื่อศาลใช้ดุลพินิจแล้วเห็นว่าสมควรก็จะสั่งให้รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดไว้ ถ้าไม่เห็นสมควรก็จะลงโทษจำคุกไปเลย

๕. ถ้าศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าสมควร จะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ศาลจะใช้วิธีการรอกการลงโทษคือกำหนดโทษให้แน่นอนไป เช่น จำคุก ๑ ปี แต่รอกการลงโทษไว้ ส่วนการรอกการ

กำหนดโทษนั้นศาลเพียงพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด แต่ให้รอการกำหนดโทษไว้โดยไม่กำหนดโทษที่แน่นอนลงไป

๖. เมื่อศาลเห็นควรรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ศาลจะต้องกำหนดเวลาไว้ด้วย คือจะต้องกำหนดเวลารอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษไว้ อาจจะ ๑ ปี, ๒ ปี, ๓ ปี หรือ ๔ ปี ก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน ๕ ปี เช่นจำคุก ๑ ปี ให้รอการลงโทษไว้ ๓ ปี

การรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษแต่เดิมมานั้น ศาลอย่างเดียวยกทั้งกฎหมายก็กำหนดไว้ว่า ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติด้วยก็ได้ แต่ขณะนั้นศาลยังไม่มีพนักงานคุมประพฤติจึงไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ เมื่อมีพนักงานคุมประพฤติแล้วศาลจึงสามารถใช้วิธีการคุมความประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคสอง ซึ่งศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ มีดังนี้คือ

๑. ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ

๒. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

๓. ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด เช่นเดียวกันนั้นอีก

เงื่อนไขดังกล่าวเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะแก่ศาลว่า ควรใช้วิธีการคุมความประพฤติอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับจำเลยผู้กระทำความผิดในแต่ละคดีนั้น อย่างไรก็ตาม ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามข้อเสนอของพนักงานคุมประพฤติหรือไม่ก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติให้แตกต่างไปจากข้อเสนอของพนักงานคุมประพฤติก็ได้

ในกรณีที่ศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติแล้ว ต่อมาผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคสาม ได้บัญญัติให้อำนาจศาลที่จะแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ยังไม่ได้กำหนดไว้เพิ่มเติมอีกก็ได้ พฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือในทางที่เลวก็ได้ ในกรณีที่มิพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปก็เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะรายงานต่อศาลขอให้เพิ่มเติม เพิกถอนหรือแก้ไขเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น ตัวอย่างเช่น ศาลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินายางานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุกหนึ่งเดือน ต่อมาปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเสพยาเสพติดอยู่ พนักงานคุมประพฤติอาจขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินายางานตัวทุกสัปดาห์วัน หรืออาจขอเพิ่มเติมเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติละเว้นจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษก็ได้

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๗ ได้กำหนดมาตรการที่จะนำมาใช้กับผู้ถูกคุมประพฤติสองประการ คือ

๑. ให้ศาลดักเตือนผู้ถูกลงความประพฤติ เป็นทำนองให้โอกาสผู้ถูกลงความประพฤติอีกครั้งหนึ่ง

๒. ศาลอาจลงโทษจำคุกตามที่ศาลรอกการลงโทษไว้ หรือกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดก็ได้

ถ้าผู้ถูกลงความประพฤติไม่ได้ฝ่าฝืนเงื่อนไข แต่ปรากฏว่าไปกระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างคุมความประพฤติ ไม่ว่าจะเป็นความผิดประเภทเดียวกันกับความผิดครั้งแรกหรือไม่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๔ ให้ศาลในคดีหลังบวกโทษที่รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษในคดีแรกเข้ากับโทษจำคุกในคดีหลัง ซึ่งเป็นมาตรการควบคุมให้ผู้ถูกลงความประพฤติ ประพฤติปฏิบัติตัวอยู่ในกรอบของกฎหมาย อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า หากศาลในคดีหลังมิได้พิพากษาลงโทษจำคุกหรือรอกการลงโทษจำคุกหรือรอกการกำหนดโทษไว้ ก็จะนำโทษในคดีแรกมาบวกไม่ได้ และถึงแม้ว่าศาลในคดีหลังจะพิพากษาลงโทษจำคุก แต่ถ้าโจทก์ในคดีหลังมิได้ขอให้บวกโทษในคดีแรกเข้ากับโทษในคดีหลัง ศาลก็จะบวกโทษไม่ได้เพราะเกินคำขอของโจทก์ในคดีหลัง

พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการคุมประพฤติทั้งในด้านสืบเสาะและพินิจ และในด้านควบคุมและสอดส่อง (การคุมความประพฤติ) รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และอำนาจหน้าที่ของศาลที่เกี่ยวกับการคุมประพฤติ เพื่อให้การคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาได้เป็นไปโดยราบรื่นตามวัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติฯ มีรวม ๒๒ มาตรา ได้บัญญัติกระบวนการคุมประพฤติในด้านสืบเสาะและพินิจ และควบคุมและสอดส่องไว้ด้วยกัน และมีผลใช้บังคับทั่วราชอาณาจักร กล่าวคือศาลต่าง ๆ ในประเทศไทยสามารถใช้วิธีการคุมประพฤติได้ทั้งสิ้น แต่เนื่องจากในระยะแรกพนักงานคุมประพฤติมีจำนวนจำกัด และเป็นงานใหม่ ทั้งต้องการการยอมรับจากสังคม กระทรวงยุติธรรมจึงได้กำหนดให้ศาลอาญา ศาลอาญธนบุรี และศาลแขวงทั้งสามศาลในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการหรือปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ก่อน ส่วนศาลอื่น ๆ ให้รอกการดำเนินการหรือการปฏิบัติการไว้ก่อน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้พอแยกอธิบายได้ดังต่อไปนี้

๑. บทนิยาม

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อนำสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับคำนิยามหรือคำจำกัดความในมาตรา ๔ ดังนี้ คำว่า พนักงานคุมประพฤติ หมายความว่าผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวไม่จำกัดว่าพนักงานคุมประพฤติจะต้องเป็นข้าราชการ จะเป็นบุคคลธรรมดาก็ได้ แต่จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานคุมประพฤติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีฯ จึงจะมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลที่มีอำนาจแต่งตั้งดังกล่าวก็มีอำนาจถอดถอนพนักงานคุมประพฤติได้ด้วย (มาตรา ๕)

คำว่า ศาล หมายความว่า ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา แต่ไม่รวมถึงศาลคดีเด็กและเยาวชน

ตามคำนิยามดังกล่าวมีข้อน่าสังเกตว่า “ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรม (ซึ่งได้แก่ศาลที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม) ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา อันได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลอาญา ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด และศาลแขวง ศาลอื่นนอกจากนี้ไม่ว่าจะเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ศาลทหารในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ รวมทั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่ใช่ศาลตามความหมายในคำนิยามดังกล่าว จึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และหากศาลดังกล่าวมีคำสั่งหรือมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานคุมประพฤติก็ไม่อาจใช้อำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดำเนินการได้

๒. อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติไว้ในมาตรา ๖, ๗, ๘, ๙ และ ๑๐

ในมาตรา ๖ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติทั้งในด้านการสืบเสาะและพินิจ (มาตรา ๖ (๑)-(๓)) และการควบคุมและสอดส่อง (มาตรา ๖ (๔)-(๗)) ดังจะสังเกตเห็นได้จากข้อความใน (๑)-(๓) ที่ใช้คำว่าจำเลย และใน (๔)-(๗) ที่ใช้คำว่าผู้ถูกคุมความประพฤติและการคุมความประพฤติ

สำหรับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในด้านการสืบเสาะและพินิจก่อนศาลพิพากษานั้น กฎหมายให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติที่จะทำการสืบเสาะและพินิจในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลย ตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอันควรปรานีตามที่ศาลสั่งเพื่อรายงานต่อศาล ซึ่งมีข้อสังเกตว่าศาลอาจสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยเฉพาะบางเรื่องบางประเด็นก็ได้ นอกจากนี้ในมาตรา ๖ (๒) และ (๓) ได้ให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติส่งตัวจำเลยให้แพทย์ตรวจเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของจำเลยว่าจะปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูตนเองได้เพียงใดหรือไม่ ตลอดจนสอบถามความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ ซึ่งแสดงว่าพนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบถามความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุมประพฤติดูว่าจำเลยต้องการหรือไม่อย่างไร และทำการวิเคราะห์ตามหลักวิชาว่าจำเลยจะสามารถปรับปรุงตนเองในสังคมภายนอกได้หรือไม่ และควรจะใช้วิธีการคุมประพฤติจำเลยในลักษณะใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรค ๓ กำหนดไว้

ส่วนอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในด้านการควบคุมและสอดส่องหลังศาลพิพากษานั้น กฎหมายให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติที่จะทำการสอดส่อง สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือและดักเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ รวมทั้งสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะออกไปสอดส่องดูแลความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติ ณ บ้านเรือนและสำนักทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นระยะ ๆ โดยสม่ำเสมอ ตลอดเวลาที่มีการคุมความประพฤติ นอกจากนี้กฎหมายให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติ

ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อเสนอต่อศาล รวมทั้งทำหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการคุมความประพฤติตามที่ศาลเห็นสมควรด้วย

ในมาตรา ๗ ได้กำหนดอำนาจให้แก่พนักงานคุมประพฤติโดยเฉพาะซึ่งเป็นอำนาจพิเศษเพื่อให้การปฏิบัติงานคุมประพฤติตามมาตรา ๖ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ กล่าวคือ

มาตรา ๗ (๑) ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่ที่จำเลยหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับตัว ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๖

ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาล ซึ่งหมายความว่ากรณีที่พนักงานคุมประพฤติจะเข้าไปในที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้อื่นในเวลากลางคืน พนักงานคุมประพฤติจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ มีคำสั่งอนุญาตให้เข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้ และการร้องขอดังกล่าวจะต้องระบุระยะเวลาที่จะเข้าไปด้วย พร้อมทั้ง เหตุผลและความจำเป็นที่จะเข้าไปในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๖ มาพบและสอบถามหรือ ปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ มีข้อสังเกตว่า อำนาจของพนักงานคุมประพฤติในข้อนี้พึงใช้ต่อเมื่อมีความจำเป็น เท่านั้น เพราะการสอบหาข้อเท็จจริงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลภายนอก และการที่จะได้รับความ ร่วมมือด้วยดีนั้นถ้าใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ก็จะเป็นประโยชน์มากกว่าการใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุ ไว้ในมาตรา ๖ ในข้อนี้มีหลักการทำนองเดียวกับที่กล่าวใน (๒)

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพื่อสอบปากคำจำเลยหรือส่งตัวจำเลยให้แพทย์ตรวจนั้น ถ้าจำเลยถูกควบคุมอยู่ในอำนาจศาล พนักงานคุมประพฤติอาจร้องขอต่อศาลเพื่อส่งตัวจำเลยมาให้พนักงาน คุมประพฤติได้ (มาตรา ๘) ซึ่งในทางปฏิบัติศาลต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือเปิดตัวจำเลยมายังศาลเพื่อให้พนักงาน คุมประพฤติสอบถามข้อเท็จจริงจากจำเลย ณ ห้องควบคุมของศาลหรือสถานที่อื่นตามที่ศาลเห็นสมควรโดย ไม่ต้องไปสอบข้อเท็จจริงที่เรือนจำ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ กฎหมายบังคับให้พนักงานคุมประพฤติแสดงบัตรประจำตัว ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๙) ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแอบอ้างหาประโยชน์ในทางมิชอบ และในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๑๐ บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย อาญา ซึ่งเป็นผลให้พนักงานคุมประพฤติได้รับความคุ้มครองและมีความรับผิดชอบแตกต่างจากบุคคลธรรมดาทำนอง เดียวกับเจ้าพนักงานอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา

๓. กระบวนการคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องศาลและพนักงานคุมประพฤติ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติกระบวนการคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องศาลและพนักงานคุมประพฤติไว้ในมาตรา ๑๑ ถึงมาตรา ๑๘ ซึ่งสรุปสาระสำคัญและข้อสังเกตได้ดังนี้

มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนศาลพิพากษา พร้อมทั้งทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาของศาล

ข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรานี้มีดังนี้

๑. มาตรา ๑๑ นี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคแรก กล่าวคือ มาตรา ๕๖ วรรคแรก กล่าวถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ศาลจะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการรอกการลงโทษหรือการกำหนดโทษ แต่มีได้กล่าวว่าข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจได้มาอย่างไร มาตรา ๑๑ จึงได้บัญญัติให้อำนาจศาลสั่งพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว

๒. มาตรา ๑๑ นี้เป็นบทบัญญัติที่ช่วยศาลในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าสมควรที่จะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจำเลยหรือไม่ และหากสมควรจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติจำเลยด้วยหรือไม่อย่างไร โดยพิจารณาจากรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ

๓. มาตรา ๑๑ นี้เป็นอำนาจศาลที่จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลตามมาตรา ๕๖ วรรคแรก กล่าวคือ เป็นดุลพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้สืบเสาะหรือพินิจหรือไม่ก็ได้ และศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษโดยไม่สั่งสืบเสาะและพินิจก็ได้ รวมทั้งศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติหรือไม่ก็ได้

๔. ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๑๑ นี้ได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนศาลพิพากษา และไม่ว่าคดีนั้นจะเป็นคดีประเภทใด จำเลยจะรับสารภาพหรือต่อสู้คดีและศาลจะมีคำสั่งลับหลังจำเลยก็ได้ โดยพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ไปติดต่อกับจำเลยต่อไป แต่ในทางปฏิบัติศาลมักจะมีคำสั่งในคดีที่ไม่ร้ายแรงและจำเลยรับสารภาพ ส่วนคดีที่ร้ายแรงหรือจำเลยต่อสู้คดี ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๑๑ นี้น้อยมาก เพราะเห็นกันว่าเป็นการก้าวล่วงเข้าไปกระหนาบสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี และหากศาลยกฟ้อง การสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติก็เป็นอันไร้ประโยชน์

เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจตามมาตรา ๑๑ นี้แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะทำการสืบเสาะและพินิจโดยไม่ชักช้า และทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาลภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ศาลสั่ง แต่ถ้าพนักงานคุมประพฤติไม่อาจทำให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อยายเวลาต่อไปอีกได้ และศาลจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ขยายเวลานั้นศาลจะขยายได้เท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน ๓๐ วัน (มาตรา ๑๒)

เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกพนักงานคุมประพฤติหรือจำเลยมาสอบถามเกี่ยวกับรายงานของพนักงานคุมประพฤติ หรือจะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ได้ (มาตรา ๑๑ วรรคสอง) ในกรณีเช่นนี้พนักงาน

คุมประพฤติต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาล รายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติที่เสนอต่อศาลกฎหมายให้อำนาจศาลที่จะรับฟังรายงานและความเห็นดังกล่าวโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบ แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นนั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลย ศาลจะต้องแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบ และถ้าจำเลยคัดค้านก็เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะนำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นเมื่อสืบแล้วจำเลยก็มีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างรายงานของพนักงานคุมประพฤติได้ และเป็นอำนาจศาลที่จะวินิจฉัยว่าควรเชื่อฝ่ายใด ในกรณีที่พนักงานคุมประเวตินำสืบพยานหลักฐานนี้ พนักงานคุมประพฤติสามารถว่าความได้เองโดยไม่ต้องมีใบแต่งตั้งนายหรือเป็นทนายความ เพราะกฎหมายให้อำนาจไว้แล้ว

มาตรา ๑๔ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลที่พิพากษาให้รอการลงโทษหรือการกำหนดโทษจำเลย และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญาแจ้งผลคำพิพากษาให้พนักงานคุมประพฤติทราบเพื่อดำเนินการคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะดำเนินการควบคุมและสอดส่องความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำรายงานเสนอให้ศาลทราบโดยไม่ชักช้า และถ้ารายงานนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ศาลจะต้องเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้ทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีสิทธิที่จะคัดค้านและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ (มาตรา ๑๕ วรรคแรก)

ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือตามนัด หรือจงใจไม่รับหมายเรียก หรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติมาศาลหรือถูกจับมาศาล และศาลเห็นว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไป* หรือผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด ศาลอาจมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา หรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคสาม หรือมาตรา ๕๗ แล้วแต่กรณี และศาลจะต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบ ถ้าหากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติมากขึ้น ผู้ถูกคุมความประพฤติมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาลได้ แต่ในกรณีที่คำสั่งศาลเป็นผลร้ายหรือผลดีแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาล เพราะถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของศาล (มาตรา ๑๗)

๔. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษแก่บุคคลภายนอกและแก่พนักงานคุมประพฤติไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ถ้าบุคคลภายนอกขัดขืนไม่ยอมให้พนักงานคุมประพฤติเข้าไปในสถานที่หรือไม่ยอมตอบคำถามของพนักงานคุมประพฤติตามมาตรา ๗ (๑) กฎหมายกำหนดโทษปรับไว้ไม่เกิน ๕๐๐ บาท (มาตรา ๑๙) และในกรณีที่บุคคลภายนอกไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติหรือไม่ยอมสาบานหรือปฏิญาณตน หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ยอม

ส่งวัตถุหรือเอกสารตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติ กฎหมายกำหนดโทษแก่บุคคลนั้น โดยให้ปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท (มาตรา ๒๐)

ในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงานคุมประพฤติซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ นำความลับนั้นไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตน โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นข้อพึงสังวรแก่พนักงานคุมประพฤติที่จะต้องรักษาความลับ ไม่นำไปเปิดเผยให้จำเลยหรือบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

คติเฉพาะผู้พิพากษา*

นอกจากระเบียบวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันและจะไม่กล่าวถึงในที่นี้ ยังมีหลักเป็นคติที่ต้องยึดถือนอกเหนือจากนั้นเพื่อให้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนให้สมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน เพียงปฏิบัติไม่ผิดวินัยเท่านั้นยังไม่พอ ในสหรัฐอเมริกา มี Canons of Judicial Ethics โดยเฉพาะสำหรับผู้พิพากษาทั้งหลายคู่กันอยู่กับ Canons สำหรับทนายความและนักกฎหมายอื่น มีคำปรารภในการที่มี Canons ขึ้นว่า เนติบัณฑิตยสภาแห่งสหรัฐ (American Bar Association) กำหนดขึ้นด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้มีแนวทางปฏิบัติและเป็นข้อเตือนสติถึงการอันไม่ควรแก่ผู้พิพากษาทั้งหลาย และเพื่อแสดงให้เห็นว่าปวงชนมีสิทธิที่จะหวังว่าจะได้อะไรจากผู้พิพากษาทั้งหลาย ขอให้สังเกตคำว่าปวงชนที่ปวงชนหวังจะได้รับจากผู้พิพากษา เหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือการเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาซึ่งสำคัญยิ่งเกี่ยวกับชะตากรรมของประชาชนในทรัพย์สิน อิสราภาพและชีวิตของเขา ผู้พิพากษาจำต้องรับภาระเป็นข้อผูกพันให้ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่เหมาะสมแก่บุคคลในตำแหน่งหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งยวดนั้น

หลักธรรมของผู้พิพากษาของไทยตั้งแต่โบราณตามกฎหมายเก่า หลักอินทภาษ และ พระไอยการลักษณะตระลาการ ให้ “พิพากษาบัญชาความทวนนิกรประชากรโดยยุติธรรม” ปราศจากอคติ ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ซึ่งยังสอนกันอยู่จนบัดนี้ หลักความยุติธรรมของศาลมีผู้รวบรวมกำหนดไว้ต่าง ๆ กัน

ความคิดเห็นของ Denning ว่าผู้พิพากษาต้องมีอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การแทรกแซงทางการเมือง มีเงินเดือนพอ ในอังกฤษเงินเดือนปีละ ๘,๐๐๐ ปอนด์ หักภาษีแล้วเหลือระหว่าง ๓,๐๐๐ ปอนด์ หรือ ๓,๕๐๐ ปอนด์ ต้องพิจารณาคดีโดยฟังคำพยานของคู่ความทั้งสองฝ่าย ไม่ฟังความนอกสำนวน คำพิพากษาต้องแสดงเหตุผล ต้องมีความประพฤติเหนือการติเตียนเป็นที่เชื่อถือและไม่ลำเอียง

Cheatham สรุปว่าผู้พิพากษาต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๘ ประการคือ

- (๑) อิสระ (independence)
- (๒) ขันติและคารวะ (patience & courtesy)
- (๓) ภาควุฒิและอารมณ์ดี (dignity & humour)
- (๔) ใจกว้าง (open-mindedness) รับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องในคดี
- (๕) ปราศจากอคติ (impartiality)
- (๖) ละเอียดยละเอียด (thoroughness & decisiveness)
- (๗) เห็นใจผู้อื่น (understanding heart) และ
- (๘) สำนึกในภาวะของสังคม (social consciousness)

อินเดียถือคติ 3D คือ dedication (อุทิศ) discipline (วินัย) และ disinterestedness (ไม่มีส่วนได้เสีย)

* จากหลักวิชาชีพนักกฎหมายของท่านศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศกัทธิย์

ตามคดีในกฎหมายไทยหลักประกันความยุติธรรมที่จะบังเกิดแก่ประชาชนทางศาล นอกจากคดีที่ถือกันมาตั้งแต่อินทภาษที่ว่าต้องไม่มีอคติ ๔ ประการแล้ว อาจกล่าวได้ดังนี้

๑. ผู้พิพากษาต้องเป็นอิสระ หมายความว่าไม่มีความลำเอียงเพราะการแทรกแซง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเมือง ซึ่งเป็นหลักรัฐธรรมนูญทุกฉบับว่า ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญประการหนึ่งว่าไม่ใช่อิสระในการอื่นนอกจากการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และอีกประการหนึ่งว่าไม่ใช่อิสระที่จะพิจารณาพิพากษาคดีตามใจชอบไม่มีขอบเขต แต่พิจารณาพิพากษาให้เป็นไปตามกฎหมาย หลักอิสระนี้มีมาแต่ครั้งพระธรรมศาสตร์สำแดงเหตุแห่งตราการ ๒๔ ประการ มีประการที่ว่า ตีอัสสโร คือเป็นอิสระภาพในความ ๓ ประการ ตระลาการตั้งตนเป็นอิสระภาพ ๑ เอาตัวใจทงจำเลยเป็นอิสระภาพ ๑ เอาแต่ถ้อยคำสำนวนเป็นอิสระภาพ ๑ อีกนัยหนึ่งคือ ไม่อยู่ใต้อำนาจของใคร ไม่เห็นแก่หน้าใครดุจรูปเทพธิดาแห่งความยุติธรรมที่มีผ้าผูกตา เลยเป็นเหตุให้บางคนแก้งกล่าวหาว่าความยุติธรรมตาบอด (Justice is blind) ไป กับไม่ฟังความนอกสำนวน อิสระเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร มีหลักประกันอย่างไร เป็นเรื่องใหญ่เกินขอบเขตที่จะกล่าวในที่นี้

๒. มีวิธีพิจารณาความและการรับฟังพยานที่สะดวกและเป็นธรรม เช่นที่เราใช้ระบอบกล่าวหา (adversary, accusatorial) ให้คู่ความมีสิทธิเสมอกันในการซักถามพยานเองได้ แต่ศาลก็ยังมีอำนาจตามระบบได้สวน (inquisitorial) ถามพยานได้เองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๖, ๑๑๖, ๑๑๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘, ๒๓๕ ก็มีการให้ความสะดวก เช่น ใช้วิธีฟ้องและให้การด้วยวาจาได้ด้วย เป็นต้น

๓. การพิจารณาพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยประชาชนเข้าฟังได้ การเปิดเผยนี้เป็นหลักประกันอันสำคัญว่าไม่มีการอุบายปิดบัง

๔. คำสั่งและคำพิพากษา อีกนัยหนึ่งคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลต้องแสดงผลและกะทัดรัด คู่ความคัดค้านและอุทธรณ์ฎีกาได้

๕. ความยุติธรรมต้องมีราคาถูก อยู่ใกล้ แพร่หลาย และรวดเร็ว ซึ่งหมายความว่าไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากจนคนทั่วไปไม่สามารถเข้ารับบริการได้ เช่น ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายความแพง จึงต้องมีวิธีแก้ เช่น ดำเนินคดีอย่างคนอนาถา การช่วยเหลือทางกฎหมาย เป็นต้น ที่ว่าอยู่ใกล้และแพร่หลาย หมายความว่าศาลควรกระจายให้แพร่หลายไปตามท้องถิ่นใกล้ประชาชนมากที่สุด ส่วนที่ว่ารวดเร็ว หมายความว่าคดีจะได้รับการพิจารณาพิพากษาให้เสร็จไปโดยไม่ชักช้าไม่สายเกินไปจนเข้าหลักกว่ากว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้ มีหลักกว่าประวิงความยุติธรรมเท่ากับปฏิเสธความยุติธรรม

มีคำพิพากษาฎีกาและความเห็นของผู้อาวุโสในวงการศาลกล่าวไว้ดังนี้

ฎีกาที่ ๔๗๗/๑๒๔ ๔ ฎ.ร. ๗๐๗ “ตามวิธีที่ศาลทั้งหลายได้แบ่งมรดกมานั้นจะมีวิธีเพิ่มเติมลักษณะมรดกอีกเพียงใดทราบไม่ได้ เสียใจแต่ว่าศาลใด ๆ ก็ดีจะแบ่งมรดกภาคเมียบแล้วพิพากษาข้อ ๆ ไป ไม่ได้รุกรานว่ามีบทกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งควรดูแลไม่ได้ดู ศาลควรต้องอธิบายกฎหมายอันเป็นลายลักษณ์อักษรนี้ให้เข้ากับคำพิพากษา และเพราะเหตุที่ศาลได้เลือกกฎหมายมาเสมอ ๆ คำพิพากษาของศาลจึงไม่มีน้ำหนักอะไร”

ฎีกาที่ ๑๓๙/๑๒๙ ๕ ฎ.ร. ๙๔ มีบันทึกท้ายฎีกาว่า “ความประสงค์ของผู้พิพากษาควรมีว่า ให้ชำระคดีนี้ไปให้แล้วได้โดยมัยยัด และเมื่อตัดสินลงแล้ว ต้องให้คำตัดสินนั้นมีความที่คู่ความอาจประพฤติตามได้ ไม่ต้องร้องแกร็ก ๆ ต่อไปให้ฟุ่มเฟือย ฯลฯ ใครอ่านสำนวนถึงคำตัดสินแล้วคงยังมีหนังสือเหลืออยู่ต่อคำตัดสินนั้นไปมากกว่าสำนวนพิจารณาแท้ ฯลฯ จึงเกิดมีเรื่องขึ้นว่าคดีความเรื่องค้าขายในศาลไทยแล้วเสร็จสำเร็จประสงค์ไม่ได้”

ฎีกาที่ ๑๖๓/๒๔๕๔ ๑ โวหารกรมสวัสดิ์ ๑๓๖ “คดีที่ปลายเขตแดนพระราชอาณาจักรเช่นนี้ สังเกตเห็นมาหลายเรื่องว่าทั้งฝ่ายโจทก์และศาลไม่ชำนาญความ เดาฟันชำระไปไม่รู้หนักเบา เหตุเล็กน้อยนิดหนึ่งก็เป็นมากมาย จำเลยผู้ต้องหาทางอาญาต้องคุมขังในระหว่างพิจารณากินเปล่าเพราะหนทางไกล วิธีอุทธรณ์และฎีกาก็โยกโย้เสียเวลาไม่น้อยเลย เป็นการนำสมเพชแก่ผู้ยาก ควรที่ศาลเมืองในประเทศปลายชนบทนั้น ๆ จะใช้ดุลพินิจให้จงดี ที่ควรให้ประกันสู่ความระหว่างพิจารณาได้ จะเป็นการบรรเทาความเสียหายแห่งวิธีพิจารณานี้ได้บ้าง

และชั้นศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ขอแนะนำว่าควรตรวจสอบคัดเลือกเอาคดีในที่ไกลเช่นนี้ขึ้นปฤษาเสียก่อน จะเป็นการผ่อนบันเทาโทษแก่สัดผู้ยาก เป็นบุญกุศลอยู่แก่ผู้พิพากษาซึ่งมีใจเอ็นดู”

ฎีกาที่ ๓๕๒/๒๔๕๔ ๑ โวหารกรมสวัสดิ์ ๒๒๓ “ปัญหาเรื่องตัวการฤพรคพวกผู้ร้ายนี้มีรู้อยู่เต็มใจด้วยกันแล้วว่า เป็นข้อวินิจฉัยอันยาก อันสุขุม น้ำใจจริงของผู้ปฤษาความเรื่องนี้ก็รู้สึกอยู่แล้วว่าไม่ควรเอาโทษเสมอตัวการ จึงได้ลดไปคว่ำหีบเอามาตรา ๕๙ มาลดโทษ ลดเพราะเหตุอะไร อ้างว่าลดเพราะทำผิดครั้งแรก แต่ส่วนอ้ายสงวนนั้นไม่ใช่ผิดครั้งแรกๆ เหตุไรจึงไม่ลดโทษให้ ความจริงใจนี้แหละเป็นข้อสำคัญเป็นเครื่องสนับสนุนในการขังคดีให้ตรงไปตรงมา ไม่ใช่การตีปากฎาไว้สำนวนดีจะช่วยปฤษาความถูกต้องบทกฎหมาย”

ฎีกาที่ ๔๖๖/๒๔๕๔ ๑ โวหารกรมสวัสดิ์ ๒๔๖ “ในการพิพากษาคดีอุกฉกรรจ์ ถึงแม้จะปล่อยผู้ผิดให้หลุดพ้นราชทัณฑ์ไปบ้างคนหนึ่งสองคนก็ยิ่งดีเสียกว่าที่ลงราชทัณฑ์ โดยใช้หนทางอันลำเอียงไม่เที่ยงธรรมเป็นชั้นเชิงเอาเปรียบแก่สัดผู้ยาก เพราะว่าพระธรรมศาสตร์พระราชกำหนดยอมเป็นที่พึ่งของประชาชนทั่วไป”

ฎีกาที่ ๑๐๐๐/๒๔๕๔ ๒ โวหารกรมสวัสดิ์ ๒๒๕ “การบังคับเรียกค่าธรรมเนียมระหว่างตุลาฎีกา หลวงอุปทานขบไม่แตก โยเยเสียจริง แต่ไปข้างนำให้ทำคำบังคับกำหนดวันพ้นนั้นให้เอาตัวคนที่โยเยจำไว้จนกว่าจะทำตามคำสั่งศาลจึงปล่อยตามวิธีพิจารณา มาตรา ๙๒-๙๔-๙๕ ซึ่งท่านให้อ่านจำไว้เต็มที่ ผู้พิพากษาทำอ่อนแอไม่ค่อยบังคับความโดยเคร่งครัด คนจึงบิดเล้นสำนวนและประวิงได้ถึงดังนี้”

คติของผู้พิพากษาในการงานในหน้าที่และในกิจการส่วนตัวนั้นขอย้อนกล่าวถึงหลักที่ได้กล่าวมาแต่ต้นในหัวข้อที่ ๖๒ ที่ว่า กฎหมายไม่ยุติธรรม แต่ผู้ใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมยังมีทางแก้ ด้วยวิธีการที่ไม่ถึงกับตะแบง ดีกว่ากฎหมายเป็นธรรมแต่ผู้ใช้กฎหมายไม่ยุติธรรม ทำให้กฎหมายที่ดีเสียไปเลย เป็นหน้าที่ของศาลที่จะรายงานถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย ในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้พิพากษานี้ มีหลักเป็นประการสำคัญว่า ผู้พิพากษานอกจากต้องทำตัวดีไม่ต่างพร้อย ไม่มีข้อตำหนิแล้ว เพียงเท่านั้นยังไม่พอ หากต้องทำตัว

ไม่ให้เป็นที่สงสัยของประชาชนด้วยว่า จะไม่เป็นผู้ให้ความเป็นธรรมแก่เขาได้โดยแท้จริงปราศจากอคติใด ๆ Denning กล่าวว่าหน้าที่ของผู้พิพากษานั้นไม่แต่เพียงให้ความยุติธรรมเท่านั้น หากต้องให้เป็นที่ยอมรับประจักษ์แก่คนทั่วไปด้วยว่าได้ให้ความยุติธรรมแล้วโดยไม่มีข้อระวางสงสัยใด ๆ ขอย้ำว่าเพียงแต่ไม่ทำผิดเท่านั้น ยังไม่พอสำหรับผู้พิพากษา หากต้องไม่ทำอะไรให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นด้วย จึงจะเป็นผู้พิพากษาที่ดี ซึ่งประชาชนให้ความนับถือได้ การที่ผู้พิพากษา ยิ่งในชั้นผู้ใหญ่ วังเดินหาตำแหน่ง ไม่ว่าในวงการตุลาการ หรือ รัยหนักขึ้นคือวังหาตำแหน่งการเมือง เป็นผู้ที่ไม่ควรแก่การไว้วางใจ และน่ารังเกียจอย่างยิ่ง

มรรยาทในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาต้องมีความสำรวม อดกลั่น สุขุม สนใจ ไวต่อพฤติการณ์แห่งคดี รอบรู้ในหลักกฎหมายที่จะยกขึ้นมาปรับแก้คดี ประหยัดเวลาของคู่ความ สุภาพ ต่อยาน คู่ความ หมายความโดยเฉพาะความที่เริ่มงานใหม่ ๆ ไม่แกว่งไกวไปตามคำติชม แม้จะเป็นคำติชมที่ไม่เป็นธรรม การสอดแทรกเข้าไปในระหว่างการซักถามพยานของทนายเป็นการที่ควรเว้นอย่างยิ่ง นอกจากจำเป็นเพื่อความยุติธรรมจริง ๆ ที่จะทำให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วและกระฉับกระเฉง มิให้ขาดข้อความที่ควรต้องให้ปรากฏ อย่างที่เรียกกันว่าสำนวนอื่น ทั้งนี้ต้องระวังจำกัดเพียงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น มิใช่เพื่อช่วยเพิ่มเติมคดีของฝ่ายใดโดยเฉพาะ จะกลายเป็นการอคติไป การใด ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาคดีไม่ควรทำโดยไม่เปิดเผยต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่าย ไม่ควรกล่าวล่วงหน้าหรือแสดงท่าทีให้เป็นที่ยอมรับว่าศาลจะพิพากษาให้เป็นคุณแก่ฝ่ายใด เพราะทำให้คู่ความที่จะแพ้คดีรู้สึกท้อแท้หมดหวังสิ้นทางต่อสู้ แม้จะมีข้อที่อาจทำให้ผู้พิพากษาเปลี่ยนความเห็นได้ เพราะผู้พิพากษาคงจะยืนยันตามความเห็นที่ได้แสดงออกมานั้น โดยเหตุนี้จึงถือกันว่าผู้พิพากษาไม่ควรแสดงความเห็นในข้อกฎหมายเกี่ยวกับคดีแม้จะยังไม่เกิด แต่อาจเกิดในศาลใดศาลหนึ่ง ไม่หมายถึงการสอนกฎหมายตามปกติ ไม่เกี่ยวกับคดีที่จะเกิดโดยเฉพาะ

ในส่วนความประพฤติส่วนตัวของผู้พิพากษา ต้องไม่ให้เป็นที่ยติเตียนหรือระวางสงสัยแก่ผู้อื่นเช่นเดียวกัน ไม่เป็นการสมควรที่ผู้พิพากษาจะทำชั่วโดยอ้างว่าลองดูเป็นประสบการณ์ ผู้พิพากษาไม่ถึงกับต้องแยกตนเองออกไปอยู่โดดเดี่ยวไม่สังสรรค์กับใคร แต่ตรงกันข้ามผู้พิพากษาคงต้องคบหาสมาคมกับบุคคลทั่วไปเท่าที่ไม่ขัดกับภาระงานในหน้าที่ ต้องมีส่วนในงานของเนติบัณฑิตยสภาตามที่เคยปฏิบัติมา เพียงแต่อย่าให้กิจการเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับคดีความในหน้าที่ของตนจนเกิดความระวางสงสัยขึ้น การสนิทสนมกับใคร แม้แต่ทนายความ ก็ไม่น่าจะต้องห้าม เพียงแต่อย่าให้เป็นว่าผู้พิพากษาให้ความสนิทสนมกับใครเป็นพิเศษยิ่งกว่าผู้อื่น หรือไม่ไปโดยเปิดเผย อันจะเป็นเหตุให้เกิดความระวางขึ้นได้ คนประเภทที่ผู้พิพากษาจะคบไม่ได้เลยคือคนที่หากินในทางนายหน้าวังความ คือเข้าหาเจ้าหน้าที่เพื่อขอความช่วยเหลือแทนคนอื่น คนพวกนี้มักพยายามสนิทสนมรับใช้ผู้พิพากษา แต่เป็นจำพวกที่ผู้พิพากษาคงต้องตั้งข้อรังเกียจ แสดงให้คนทั่วไปเห็นได้อย่างชัดแจ้งทีเดียวว่าไม่ควรปรารถนาคบหาสมาคมด้วย มาบ้านก็ต้องไล่เชิญให้ไปโดยมีธุระอะไรไปพบได้ที่ศาล

ถ้าเป็นด้วยความมีข้อขัดข้อง มีธุระ มีข้อข้องใจ อยากรบายความในใจหรือความจริงใจอย่างไรด้วยตนเอง เป็นปัญหาอีกเรื่องหนึ่ง จะเป็นปัญหาลำบากที่ผู้พิพากษาควรทำอย่างไร ในข้อนี้ต้องระวังและเห็นใจผู้ที่กำลังเดือดร้อนด้วยการเป็นความ ไม่ควรทำรุนแรงต่อตัวความเองที่มีเรื่องเดือดร้อนจนต้องเข้ามาพบ แต่ตัวความ

ต้องมาเองโดยไม่มีนายหน้าชักนำมา ไม่มีของกำนัล มาเป็นเครื่องจูงใจ ในลักษณะเช่นนี้ควรที่ผู้พิพากษาต้องให้การต้อนรับอย่างสุภาพเห็นใจ ข้อสำคัญคือต้องเปิดเผย พูดกันอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการปฏิบัติเป็นพิเศษ แก่ตัวความฝ่ายหนึ่งยิ่งกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่มีการรับรองให้คำมั่นสัญญาเป็นพิเศษ ชี้แจงให้ทราบว่าที่จริงนั้น ไม่จำเป็น และไม่สมควรที่จะต้องมาพูดกับผู้พิพากษานอกศาล ในส่วนคดีความต้องว่ากันไปตามกฎหมายเพื่อ ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ฟังความข้างเดียวไม่ได้ ทางที่ดีที่สุดให้เขาเปิดเผยข้อเท็จจริงแก่ทนายความของ เขาให้หมดเปลือกอย่างตรงไปตรงมา ดีกว่ามาพูดกับผู้พิพากษา ทนายความจะเป็นผู้ช่วยเขาได้มากและดีที่สุด การที่จะถึงกับขับไล่ไล่ส่ง ไม่ยอมพบไม่ยอมพูดด้วยเลยอาจเป็นการตึงเกินสมควรไป ไม่มีอัยการฯ ยิ่งเคยมี บางท่านถึงกับตัดสินใจกลายเป็นฝ่ายแพ้คดีไป ก็เห็นได้ว่าเป็นอคติทำโดยอารมณ์ไม่เป็นธรรม

ปัญหาเรื่องของกำนัลอาจทำความยุ่งยากให้ก็ได้ ข้อนี้ต้องระวังให้เป็นการกระทำที่พอดี ไม่ตึงไม่หย่อนหรือ รุนแรงเกินไป การให้ของเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามอัยการฯชาวบ้านไม่ควรมองในแง่ร้ายเสมอไป แต่ถ้าเป็นของที่มี ค่าหรือมีลักษณะให้เห็นว่าให้เพื่อประโยชน์ตอบแทนหรือเพื่อให้เกิดอคติ ไม่ใช่เพียงอัยการฯตามปกติแล้ว ก็ ต้องใจแข็งและกล้าพอที่จะปฏิเสธโดยสุภาพแต่เด็ดขาด ข้อสำคัญอยู่ที่ใจจริงของตัวผู้พิพากษาเองว่ารู้สึกหวั่นไหว ไปเพราะของที่เขาให้หรือไม่ ถ้ามันคงบริสุทธิ์ดีอยู่ ไม่รู้สึกสงสัยตัวเอง ไม่รู้สึกว่าจะเป็นที่สงสัยของคนอื่น เป็นการให้โดยเปิดเผย ไม่ปกปิดลับ ๆ ล่อ ๆ ก็คงเป็นการให้ที่ไม่มีลักษณะอันควรรังเกียจอยู่ในตัว นอกจากนี้ ยังมีการให้ตั้งแต่ก่อนเป็นความ และหลังจากเสร็จความแล้ว ซึ่งจะหาว่าเป็นการให้เพื่อผลในการเป็นความก็ ไม่ถนัด แต่ก็อยู่ในเหตุผลที่ควรหรือไม่ควรรับเพียงใดเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว การอาศัยบารมีอำนาจวาสนาของ ผู้อื่น จะเป็นพ่อค้า ประชาชนหรือข้าราชการในจังหวัด ไม่เป็นการอันควรที่ผู้พิพากษาจะทำทั้งสิ้น เพราะทำ ให้เกิดความระแวงแก่คนทั่วไปเป็นแน่นอน มีผู้พิพากษาถูกตำหนิและลงโทษฐานผิดวินัย ประพฤติตนไม่สมแก่ คักดิ์แห่งตำแหน่งเพราะชอบเที่ยวฟรึกินฟรึกี้เคยมี เอกสิทธิ์และประโยชน์ทั้งปวงที่มีผู้เสนอให้ ก็เป็นเรื่องที่ต้อง พิจารณาให้จงหนักว่าควรรับหรือไม่ควรรับเช่นเดียวกัน และเป็นสิ่งที่ไม่ควรเรียกหาอย่างเด็ดขาด

นอกจากตัวเองต้องบริสุทธิ์ดังกล่าวแล้ว ข้อสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือคนในครอบครัว บุตร ภรรยา พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ตลอดจนคนที่อยู่ด้วยหรือใกล้ชิด เป็นหน้าที่ผู้พิพากษาต้องสอดส่องมิให้แอบอ้าง ทำให้เสื่อมเสียมาถึงตัวผู้พิพากษาด้วย เรื่องอย่างนี้ปรากฏเป็นทางเสียหายแก่ผู้พิพากษามาแล้ว

การประกอบธุรกิจส่วนตัวต้องระวัง อย่าให้เป็นทางให้เกิดความระแวงสงสัยเช่นเดียวกัน บางทีอาจตก เป็นเหยื่อที่ถูกล่อด้วยผลกำไรที่หวังได้จากกิจการบางอย่าง เพื่อผลที่จะมัดผู้พิพากษาไว้กับอำนาจการงานของ เขาก็ได้ อย่าเห็นแก่ได้ในลาภแบบนี้ ซึ่งไม่มีใครจะแบ่งให้โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัวเขา ยิ่งกว่า มีข้อแนะนำว่า อย่าไปรับทำการใด แม้เป็นการกุศล เช่น เรียไรเงินที่อาจทำให้เข้าใจว่าเราช่วยบริจาคเพราะอาศัยอิทธิพลของ ตำแหน่งผู้พิพากษา จะนำมาซึ่งความเกรงใจที่จะเกิดในภายหลัง

มีความใน พ.ร.บ. สำหรับข้าหลวงชำระความหัวเมือง จ.ศ. ๑๒๓๖ (ป.ช.ศ. เล่ม ๘ หน้า ๒๓๔) ที่ ควรสนใจดังนี้

- ข้อ ๑๑ ห้ามมิให้ข้าหลวง ผู้เป็นตระลาการ แลเสมียน ทนาย รับสินบนเข้าด้วยฝ่ายใดทั้งฝ่ายจำเลย

และห้ามมิให้ข้าหลวงผู้ซึ่งเป็นตระลาการ เสมียน ทนาย รับของกำนัลผู้ที่มีคดีเกี่ยวข้องเป็นโจทก์จำเลยซึ่งเป็นความแก่กัน แลมิให้ทำอุบายต่าง ๆ ที่จะให้เกิดผลประโยชน์ในทางความนั้นจนทุกประการ

● ข้อ ๑๒ ห้ามมิให้ข้าหลวง เสมียน ทนาย ซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ห้ามผลประโยชน์ผิดอย่างธรรมเนียม ข้าหลวง เสมียนขึ้นมาชำระความ แลห้ามมิให้ข้าหลวง เสมียน ทนาย เล่นไฟ เล่นโป เล่นถั่ว ๆ เล่นการพนันต่าง ๆ เสพสุราให้เมาจนเสียสติ แลสูบฝิ่น กินฝิ่น

● ข้อ ๑๓ ห้ามมิให้ข้าหลวงกับเสมียน ทนาย มีธุระอยู่ในการที่ชำระความนั้น มีภรรยาเมืองเชียงใหม่ เมืองลำพูน เมืองนครลำปาง ถึงจะมีผู้ยกบุตรสาว น้องสาว หลานสาว แลญาติพี่น้องให้โดยความสุจริตมิได้ คิดเป็นสินจ้างสินบน ก็ห้ามมิให้รับเป็นอันขาด

ข้อที่ถือกันในประเทศ แต่ของเราดูเหมือนไม่รู้สึกรู้สีก คือการโฆษณาตัวเอง เช่น ถ่ายรูปการพิจารณาของศาล บางทีถึงออกโทรทัศน์ก็เคยมี ซึ่งในประเทศโดยปกติเขาไม่ทำและรังเกียจ การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลต้องทำอย่างเป็นระเบียบพิธีเคร่งครัด ศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่แสดงละคร การถ่ายรูปเหมือนกระจายเสียงออกอากาศระหว่างการพิจารณาหรือระหว่างพักการพิจารณา ทำให้เสื่อมคลายความมีระเบียบ ทำให้เกิดความเข้าใจสับสนแก่ประชาชน จึงไม่ยอมให้ทำ ถ้าสังเกตหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ คงจะเห็นว่าหากจะมีการเผยแพร่ภาพการพิจารณาคดี ก็จะเป็นภาพเขียนที่ผู้ทำข่าวพยายามวาดจำลองให้เห็นแทนถ่ายภาพเท่านั้น หรือมิฉะนั้นก็จะมีแต่ภาพก่อนหรือหลังการพิจารณาจริง ๆ

รายนามอธิบดีผู้พิพากษามาตรา ๗

อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลนครไชยศรี

พระประสาธศุภนิติ

อำมาตย์เอก พระธรรมบุญวินิจัย

อำมาตย์เอก พระยาวิเศษธรรมธาดา ราชวรสภาพดี

อำมาตย์เอก พระยาวิเศษธรรมธาดา

อำมาตย์โท พระโสภณวินิจัย

พุทธศักราช

๒๔๔๙ (ร.ศ. ๑๒๕)

๒๔๖๔ - ๒๔๖๗

๒๔๖๗ - ๒๔๗๐

๒๔๗๐ - ๒๔๗๑

๒๔๗๒ - ๒๔๗๓

ข้าหลวงยุติธรรมภาค ๑

พระนิติธารณพิเศษ

พระดุลยพากย์สุวัฒน์

พุทธศักราช

๒๔๙๑

๒๔๙๑

อธิบดีผู้พิพากษามาตรา ๗

หลวงชำนาญเนติศาสตร์

นายเกษม ทิพย์จันทร์

นายเสนอ บุญเกียรติ

นายแปล บุญเกียรติ

นายถาวร หุตะโกวิท

นายบรรจบ เสาวรรณ

นายวิริยะ เกิดศิริ

นายประสาธ สุนทรมาน

นายดวง ตีวจิน

นายจรัส ศรีวรรณะ

นายประสพ ปรัชญาภรณ์

นายปรีชา สุมาวงศ์

นายแสง พุทธสถิตย์

นายชุมพล จันทราทิพย์

นายสमान เชนนภา

นายประมุข สวัสดิ์มงคล

นายสุพจน์ นาคะพินธุ

นายวิฑูรย์ ตั้งตรงจิตต์

นายสง่า ศิลปประสิทธิ์

นายชลอ กลับดี

พุทธศักราช

๒๔๙๗

๒๕๐๙ - ๒๕๑๐

๒๕๑๐ - ๒๕๑๑

๒๕๑๑ - ๒๕๑๒

๒๕๑๒ - ๒๕๑๔

๒๕๑๔ - ๒๕๑๕

๒๕๑๕ - ๒๕๑๖

๒๕๑๖ - ๒๕๑๗

๒๕๑๗ - ๒๕๑๘

๒๕๑๘ - ๒๕๒๐

๒๕๒๐ - ๒๕๒๑

๒๕๒๑ - ๒๕๒๒

๒๕๒๒ - ๒๕๒๓

๒๕๒๓ - ๒๕๒๖

๒๕๒๖ - ๒๕๒๗

๒๕๒๗ - ๒๕๒๙

๒๕๒๙ - ปัจจุบัน

รายนามผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

หัวหน้าศาล	พุทธศักราช
พระดุลยการณโกวิท	๒๔๗๗ - ๒๔๘๓
พระดุลยรัตน์พจนาท (นายถนอม ดุลยรัตน์พจนาท)	๒๔๘๔ - ๒๔๘๖
หลวงสุทธิวาทนฤพุมิ	๒๔๙๑ - ๒๔๙๒
หลวงศรีสัตยารักษ์	๒๔๙๒ - ๒๔๙๖
นายชวน ชินสุวรรณ	๒๔๙๖ - ๒๔๙๗
นายจอง วิชัยยะ	๒๔๙๗ - ๒๕๐๑
นายสว่าง ภาวะปัจฉิม	๒๕๐๑ - ๒๕๐๒
นายสุจิน เมฆวิชัย	๒๕๐๒ - ๒๕๐๔
นายกำธร ปัทมานันท์	๒๕๐๔ - ๒๕๐๖
นายรื่น วิไลชนม์	๒๕๐๖ - ๒๕๐๗
นายสุวัฒน์ รัตสาร	๒๕๐๗ - ๒๕๑๐
นายบดีนทร์ ลุประสงค์	๒๕๑๐ - ๒๕๑๑
นายวิชนะ รัตนสิงห์	๒๕๑๑ - ๒๕๑๒
นายประมุข สวัสดิ์มงคล	๒๕๑๒ - ๒๕๑๓
นายปรีชา วิลาวรรณ	๒๕๑๓ - ๒๕๑๔
นายเอก ณ นคร	๒๕๑๔ - ๒๕๑๗
นายลิขิต ไชยฤทธิ์	๒๕๑๗ - ๒๕๑๙
นายบุญส่ง วรรณกลาง	๒๕๑๙ - ๒๕๒๐
นายสุรินทร์ มาศพงศ์	๒๕๒๐ - ๒๕๒๓
นายสนัด หมายสวัสดิ์	๒๕๒๓ - ๒๕๒๔
นายสมพงษ์ สนิธิเนร	๒๕๒๔ - ๒๕๒๖
นายบุญอินทร์ ส่งเสริมสกุล	๒๕๒๖ - ๒๕๒๗
นายอุส่าห์ ทุมมา	๒๕๒๗ - ๒๕๒๘
นายวิชา มั่นสกุล	๒๕๒๘ - ๒๕๒๙
นายจำรูญ แสนักกิต	๒๕๒๙ - ๒๕๓๐
นายพิชิต คำแฝง	๒๕๓๐ - ๒๕๓๑
นายชัย ชลวร	๒๕๓๑ - ปัจจุบัน

รายนามผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงนครปฐม

หัวหน้าศาล

นายจิระ ขจีจิตต์

พุทธศักราช

๒๕๓๒ - ปัจจุบัน

รายนามข้าราชการตุลาการศาลแขวงนครปฐม

๑. นายจิระ ขจีจิตต์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงนครปฐม

๒. นางสาวนันทา ปัทมสุต

ผู้พิพากษาศาลแขวงนครปฐม

รายนามข้าราชการธุรการศาลแขวงนครปฐม

๑. นายสุรินทร์ ตรีพงษ์พันธ์

จ.บริหารงานทั่วไป ๖ ส.น.อธ.๗

- ช่วยราชการ จ.แขวงนครปฐม

๒. นางวิไล จอนแจ็ก

ปชส. ๔ นครปฐม

- ช่วยราชการ ปชส.แขวงนครปฐม

๓. นางเดือนจิตร บุญยะวัฒน์

จพ. ธุรการ ๔ นครปฐม

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๔. นางหทัยรัตน์ จันทร์วีระยุทธ

จ.ธุรการ ๓ นครปฐม

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๕. นายสมชาย ทิมะบุตร

จ.ธุรการ ๒ นครปฐม

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๖. นางสาวอนูรัตน์ นิลอ่อน

จ.การเงินฯ ๒ นครปฐม

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๗. นางนิรมล หงส์เลิศนภากุล

จ.พิมพ์ดีด ๒ กาญจนบุรี

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๘. นางกรรณิกา แก้วเขียว

จ.พิมพ์ดีด ๑ นครปฐม

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

๙. นายสุเทพ ระเจริญ

จ.พิมพ์ดีด ๑ จันทบุรี

- ช่วยราชการแขวงนครปฐม

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๔๑๔/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการ

เปิดทำการศาลแขวงนครปฐม และศาลแขวงนนทบุรี

เนื่องจากจังหวัดนครปฐมและจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร มีการแผ่ขยายตัวเมืองอย่างรวดเร็วและมีสถิติคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก สมควรที่จะเปิดดำเนินการศาลแขวงนครปฐม ที่จังหวัดนครปฐม และศาลแขวงนนทบุรี ที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อแบ่งเบาภาระคดีความของศาลจังหวัด และทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงให้เสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว

เพื่อให้การเตรียมการเปิดทำการศาลแขวงดังกล่าวดำเนินไปโดยเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการเปิดทำการศาลแขวงนครปฐมและศาลแขวงนนทบุรีขึ้น ประกอบด้วย

๑. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายวิชาการ)	เป็นประธานกรรมการ
๒. เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการ
๓. อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑	เป็นกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม	เป็นกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนนทบุรี	เป็นกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการกองคลัง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๗. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๘. ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๙. หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๑๐. นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง	เป็นกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองวิชาการ
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการและเลขานุการ

๑๒. นายนพพร โพธิ์รังสิยากร

เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๓. นางวิรวรรณ เจริญนาค

เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การจัดตั้งและเปิดทำการศาลแขวงนครปฐม และศาลแขวงนนทบุรีดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๑

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาล (www.library.coj.go.th)

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม
ที่ ๑๑๓/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ้างเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นที่ทำการศาลแขวงนครปฐม สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๗ และสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดนครปฐม

ด้วยกระทรวงยุติธรรมจะดำเนินการจ้างเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นที่ทำการศาลแขวงนครปฐม สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๗ และสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดนครปฐม โดยวิธีพิเศษ

ฉะนั้น อาศัยความตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๑ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ้างขึ้น เพื่อปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

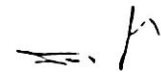
๑. คณะกรรมการจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ

๑.๑ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายบริหาร)	เป็นประธานกรรมการ
๑.๒ ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๑.๓ เลขานุการกรม สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการ
๑.๔ นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นกรรมการ
๑.๕ ผู้อำนวยการกองออกแบบและก่อสร้าง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ

๒. คณะกรรมการตรวจการจ้าง

๒.๑ อธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๗	เป็นประธานกรรมการ
๒.๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม	เป็นกรรมการ
๒.๓ นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นกรรมการ
๒.๔ ผู้อำนวยการกองออกแบบและก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๒.๕ นายประพนธ์ อีสริยะกุล วิศวกร ๕ กองออกแบบและก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ถ้อยแถลง

ตามที่กระทรวงยุติธรรมจะเปิดศาลแขวงนครปฐม ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ ข้าพเจ้าในฐานะหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม ได้รับความไว้วางใจจากกระทรวงยุติธรรมให้เป็นผู้ดำเนินการเตรียมพิธีเปิดศาลแขวงนครปฐม และจัดทำหนังสือที่ระลึกเล่มที่ท่านกำลังถืออยู่ขณะนี้ ข้าพเจ้าย่อมมีความรู้สึกยินดีและพร้อมจะทำงานรับใช้กระทรวงยุติธรรมตามที่ได้รับ ความไว้วางใจและได้รับมอบหมายแต่เป็นที่น่าสังเกตในชีวิตราชการในการเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลของข้าพเจ้าในระยะ ๓ ปี มีโอกาสเปิดศาลและจัดทำหนังสือที่ระลึกถึงสองเล่มคือเล่มแรกหนังสือที่ระลึกเปิดอาคารศาลจังหวัดสงขลา และเล่มนี้เป็นเล่มที่สอง ซึ่งโอกาสเช่นนี้คงไม่เกิดบ่อยนัก

ในการเตรียมการจัดทำหนังสือที่ระลึกเปิดศาลแขวงนครปฐมนี้ มีระยะเวลาสั้นมากเพียงไม่ถึง ๑ เดือน แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากผู้พิพากษาในศาลจังหวัดนครปฐมทุกท่านเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณกมล อีระเวชผลกุล ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี มาเป็นกำลังสำคัญในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเคยร่วมมือกันทำหนังสือที่ระลึกเปิดอาคารศาลจังหวัดสงขลามาแล้วครั้งหนึ่ง ยังเป็นที่กล่าวขวัญในความสมบูรณ์แบบที่สุดเล่มหนึ่ง ในจำนวนหนังสือที่ระลึกทั้งหลาย

และท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าต้องขอขอบคุณท่านศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทัย ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๗ และท่านอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ ที่กรุณาส่งเรื่องมาลงพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ ก่อให้เกิดคุณค่าหนังสือเพิ่มมากขึ้นอย่างคณานับ

นายชัช ชลวร

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

ผู้มีอุปการคุณ

๑. คุณลิขิต พุฒิชัยนา
๒. บริษัท นานาฟู๊ดโปรดักส์ จำกัด
๓. คุณสุเทพ - คุณสหัส สีมารัตน์
๔. คุณเฉลิมชัย อูราภิรักษ์
๕. คุณประพล เตชะสถิตย์กุล
๖. คุณสุนทร กิตติเกษมชัย
๗. คุณนคร อางนานนท์
๘. คุณฮุย อัครเอกจิตต์
๙. คุณจำลอง สุนธัมณี
๑๐. คุณสิทธิชัย เลิศสิทธิชัย
๑๑. คุณกิ๊กอู๋ แซ่ลิ้ม
๑๒. คุณคึก เมษายนวิริยะกุล
๑๓. คุณเกษม เขมวารภรณ์
๑๔. คุณปรีดา วัฒนอมศักดิ์
๑๕. คุณสมภพ เตชะวิจิตรจาร์
๑๖. คุณฮะฮ้อ จันทรแสงฟ้า
๑๗. มูลนิธิสุขศาลานุเคราะห์ นครปฐม
๑๘. สมาคมพ่อค้าแห่งจังหวัดนครปฐม
๑๙. คุณประวิทย์ ลัมศิริวัฒน์
๒๐. คุณชาญชัย ปทุมารักษ์
๒๑. คุณสุนทร แก้วพิจิตร
๒๒. คณะทนายความจังหวัดนครปฐม
๒๓. ชมรมธนาคารพาณิชย์นครปฐม
๒๔. คุณสวัสดิ์ สุวรรณทิ

